

HÅNDBOG I UDSKOLINGS ØVELSER

Indholdsfortegnelse

- 04 Forberedelse til virksomheds-, uddannelsesbesøg, brobygning, praktik og åben skole**
- 10 Refleksionsguide til virksomheds-, uddannelsesbesøg, brobygning, praktik og åben skole**
- 14 Efterbearbejdning af besøg på uddannelsesinstitution**
- 20 Min læring**
- 24 Dig og dine muligheder**
- 29 Styrk din selvfortælling**
- 34 Læg mærke til færdigheder hos en kammerat**
- 39 At bevidne hinanden i logbogsarbejde**
- 42 Erfaringer med at træffe valg og beslutninger**
- 46 Mine holdninger til forskellige ungdomsuddannelser**
- 51 Forbered dig på UPV**
- 62 Interview med et familiemedlem**

European Union
European Social Fund
Investing in jobs and skills

midt
regionmidtjylland

Velkommen til Håndbog i udskolingsøvelser

Håndbogen er lavet til dig, der som lærer eller vejleder gerne vil have ny inspiration til faget udskoling. Med håndbogen får du adgang til en bred vifte af forskellige praksis-øvelser, som sætter de unge i centrum. De unge møder nemlig i løbet af udskolingsårene et væld af nye ting, som de skal forholde sig til, træffe beslutninger om og planlægge ud i fremtiden – uden nødvendigvis at føle sig klar til det. Valg af ungdomsuddannelse, job veje, uddannelsesparathedens vurdering, karakterkrav, forventninger fra forældre, lærere og de unge selv kan opleves som et stort pres, samtidig med at de unge er ved at opbygge deres identitet med alt, hvad dertil følger. Men det er også de mest udviklende og spændende år for de unge, som giver dem mange muligheder for at forme deres liv og derfor også følges af følelser som usikkerhed om egen person, kompetencer, præstationer, frustrationer og tvivl om den fremtid, som ligger åben og venter på dem.

Øvelserne i håndbogen tager sigte på at styrke de unge i deres proces at blive klar til at forlade grundskolen, som de kender så godt. Som opdagelsesrejsende mod et for dem ukendt land, Udskolingslandet, hjælper øvelserne med deres indbyggede spørgeguides de unge med at udforske forskellige temaer i udskolingen. Det, vi kalder byer som f.eks. ungdomsuddannelser, UPV, brobygning/ praktik m.fl. Men vigtigt tager øvelserne også de unge med på en opdagelsesrejse ind i sig selv. Det for at blive klogere på egen person, fagligheder, interesser, værdier og selvfortælling. For at kunne det, kombinerer øvelserne perspektiverne i karrierelæring med en ny dimension, narrativ pædagogik og praksis.

Grundideen i narrativ pædagogik og praksis er at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/ møder/erfarer – livet igennem. Vi mennesker tænker og danner viden ud fra vores levede erfaringer. Ud fra erfaringer skaber mennesker mening i verden. Når levede erfaringer, dvs. handlinger, tilskrives mening, opstår fortællingerne og konklusionerne om, hvordan ting hænger sammen. Om hvem vi er, og hvad vi kan. Dvs. vores bevidsthed er narrativt struktureret. (Selv)fortællinger har imidlertid det særkende, at de kan ændres, opbygges og styrkes, hvis de bliver fortalt til og dermed bevidnet af nogen (lærere/vejledere/forældre eller andre unge). Når man fortæller, formidler man noget. Noget, man selv kan få øjnene op for, når man formidler det og får respons. Dermed er grundtanken i narrativ pædagogik og praksis, at refleksion ikke opstår ikke af sig selv, men skal læres, styrkes og trænes – præcist som at læse, skrive, regne mv. Det hjælper øvelserne til, idet de både inddrager læreren, forældrene og kammerater som vigtige vidner til de unges liv.

Bogen er udviklet som et værktøj til den kollektive undervisning og vejledning i udskolingen. Den understøtter målrettet fagene Uddannelse og job i 7.-9. klasse og Arbejdskendskab i 7.-9. klasse, men kan også integreres i dansk, samfundsfag eller praksisfaglige fag. Bag bogen og øvelserne står UU-vejledere, udskolingslærere, forskere i karrierelæring, narrative praktikere samt organisations- og adfærdspsykologer.

Håndbog i udskolingsøvelser er udviklet som et digitalt værktøj. Det er den, fordi det skal være muligt løbende at kunne opdatere med nye øvelser- tilpasset de behov som måtte opstå ift. unge, fagled og forældre i udskolingen. Derfor hører vi også gerne fra dig med input til emner fra praksis, som kan bidrage til udvikling af andre/nye øvelser. En særlig tak skal lyde til UU-vejleder og områdechef for UU Valby Stine Skovborg, forsker i karrierelæring og ophavskvinden til Udsyn i udskolingen (20...) samt organisations- og adfærdspsykolog, Michala Schnoor. Håndbog i udskolingsøvelser er en del af EU SmartSkills med støtte Region Midtjylland og EU's Socialfond. Projektets aktører er grundskoler, erhvervsskoler, UU-centre, skoleforvaltninger, erhvervsservice, virksomheder, brancheorganisationer og de faglige organisationer.

God læselyst

ØVELSE 01

Forberedelse til virksomheds-, uddannelsesbesøg, brobygning, praktik og åben skole

Formål

Formålet med øvelsen er at forberede den unge på uddannelsesbesøg/brobygning/praktik/åben skole ud fra et karrierelæringsperspektiv. For at få størst personligt udbytte af aktiviteten, indeholder øvelsen en spørgeguide til elever.

Spørgeguiden anviser opmærksomhedspunkter og lægger op til, at eleven får konkret hjælp til:

- at søge specifik viden om uddannelses-/praktiksted/virksomhed
- at blive bevidst om egne faglige, sociale, personlige forudsætninger og praksisfaglige kompetencer i forbindelse med aktiviteten
- At afklare egne interesseområder og kunne begrunde et fremtidigt uddannelsesvalg/uddannelses- eller jobønske

Øvelsen lægger op til opsamling i plenum. Den fælles opsummering af besvarelser kan skabe et bredere og mere alsidigt udbytte af forskellige elevaktiviteter. Når elevernes forskellige oplevelser og refleksioner af en aktivitet ud af huset italesættes og gøres til genstand for (fælles) udforskning af udbytte, skabes grobund for større læringspotentiale klassens elever imellem. Det gælder navnlig de elever, der på forhånd har fravalgt aktiviteter ud af huset.

Øvelsen understøtter elevarbejde med studievalgportfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskolingen.
(Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klasses trin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer.

Forskning konkluderer at uddannelsesbesøg, der anses som en valgaktivitet og ikke er en del af obligatorisk læring i grundskolen, desværre kan mindske motivation og mulighed for at udforske og udfordre de unges umiddelbare uddannelsesvalg. En mulig kritisk konsekvens af valgfriheden er, at aktiviteter, som kunne give læringspotentiale, afvises på forhånd – fordi de ikke opleves at tjene et formål – med mindre formål italesættes, hvilket ofte ikke sker (Udsyn i Udskolingen). Spørgeguiden

udfordrer det umiddelbare uddannelsesvalg ved, at til- og fravalg skal begrundes, og at det skal ske med afsæt i, at eleven har undersøgt og er lige så bevidst om, hvad man vælger fra som til. Med spørgeguiden er det ikke muligt for elever at svare ureflekteret, ja/nej-svar.

Læringstilgang

Karrierelæring og narrativ praksis.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguide inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv.

Narrativ praksis har særligt fokus på vores fortællinger – om os selv og andre elevens egenfortælling. Teorien bag siger, at vores identitet skabes gennem det, vi kan fortælle om os selv. Vi skaber mening i vores erfaringer gennem fortællinger. En fortælling lever ved at blive fortalt og genfortalt af os selv og af hinanden. Dette understreger bevidningsaspektet (opsamling i plenum jf. spørgeguide).

Lærere/vejleder kan understøtte læringsmål gældende for karrierelæring og narrativ pædagogik ved at planlægge aktiviteter/opgaver/skabe dialoger, hvor elevens selvindsigt og forståelse for andre højnes.(mennesker/kulturer/normer/samfund/arbejdsmarked/arbejdspladser/uddannelsesinstitutioner)

Spørgeguiden skal ikke nødvendigvis anses som narrativ, men det er efterbehandlingen af svar, herunder bevidningen, der giver eleverne nye/andre fortællinger om det, de har lært.

Det narrative fokuserer også skjulte fortællinger. Når eleven skal fortælle om sig selv, fortæller han/hun om hændelsesforløb og oplevelser. Men den fortælling siger også noget om personens måde at tænke og erkende på. Fortællingen bliver et billede af og på det menneske, der fortæller. Det er således både nogle bevidste og ubevidste strukturer, der viser sig gennem fortællingen. (jf. handlings, bevidstheds, erfaringsniveau). Eleverne lærer via narrative spørgsmål at lede efter/læse andet og mere betydningsindhold/flere nuancer ud af en konkret episode som f.eks. et virksomhedsbesøg, f.eks.

Refleksion er her afhængigt af, at vi stiller spørgsmål – særligt ved vores umiddelbare svar, antagelser og holdninger. Pointen er, at refleksioner giver mange og forskellige svar -hvor ingen er forkerte/rigtige. Det afspejler det anti-ontologiske, poststrukturalistiske fundament i didaktikken.

Målgruppe

- Elever

Tid og fordele for undervisere

- Hjemmeopgave (20 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (10 min).
- Elev-øvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings/vejledningstid.
- Spørgsømsformuleringerne er prædefinerede for at spare forberedelsestid for underviser/vejleder.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikre inddragelse/samarbejde ml skole og hjem.
- Spørgeguide giver forældre indblik i udkolingsstematikker, så de bedre kan guide deres børn.

Materialer

Spørgeguide + klasserefleksion

Sådan gør du som lærer/vejleder

- Informér unge og forældre om hjemmeopgaven forud for besøg på ungdomsuddannelser/ brobygning/praktik/åben skole. Brug evt. forældreintra
- Henvis til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), printes herfra og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige log-bog, andet sted)

Refleksionsopgave hjemme (10-15 min)

- Bed elever gennemgå spørgeguide og noter svar i spørgeguiden. Det kan være en ide for den unge at optage svar (Billedklip/lydstrimmel optaget med mobilen).
- Forklar, at spørgeguiden kan følges, som den er. Alternativt, at der kan udvælges 3 spørgsmål fra hver kategori under spørgeguiden. Hvis eleverne selv vælger særlige spørgsmålsområder ud, skal valgene herfor begrundes.
- Vigtigt: Informer om, at svar skal bruges senere (studievalgsportfolio/uddannelsesplan/ skole-hjem-samtale/fælles klasserefleksion, eller forberedelse til skole-hjem-samtale)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen. Bed eleverne på skift fortælle om/vise en sigende mobiloptagelse om deres aktivitet ud af huset. Alternativt fortælle noget, der har optaget den unge mest.

Variant: Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Generel drøftelse: Hvorfor er det vigtigt at vi tænker og deler vores oplevelser fra forskellige aktiviteter?

Lad en håndfuld elever kort fortælle om det, de via spørgeguiden bagefter blev mest optaget af pga. besøget ud-af-huset. Hvad har de lært: om synes de selv, er det vigtigste de tager med sig – om stedet og sig selv i den kontekst? Bliver I andre inspireret af at høre om oplevelserne, lærte I noget nyt/anderledes ved at høre om andres oplevelser. Hvad kan I bruge den inspiration til?

Variant

Spørgeguiden/dele af den kan gennemgås som fælles refleksion på klassen.

Forældreinddragelse:

Spørgeguiden kan udsendes via forældreintra/X og bruges som fælles refleksionsredskab i hjemmet, hvor forældre hjælper deres barn med at forberede aktiviteten.

Øvelsen kan inddrages på Uddannelsesaftner/forældremøder om udskoling:

Spørgeguiden kan udsendes forud for forældre/uddannelsesaftner. Vælg nogle spørgsmål i spørgeguiden ud og facilitér dialog om, hvordan f.eks. forældres kan bistå deres børn i at få bedst udbytte af ud-af-huset-aktiviteten.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i fht. f.eks.:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Praksisfaglige fag
- Samfundsfag

Spørgeguide 1: Forberedelse til virksomheds-, uddannelsesbesøg, brobygning, praktik og åben skole

Formål

At forholde sig til livet uden for grundskolen, du kender så godt, kan være svært. Men også noget, du kan lære meget af. Noget, som kan give dig helt nye oplevelser. En dag stopper det skoleliv, du er vant til. Og derfor er det godt at forberede dig på, hvad der kunne være noget for dig efter grundskolen. Fremtiden er – indrømmet – sikkert langt væk lige nu. Og det er heller ikke meningen, at du skal tage endeligt stilling til den nu. Se det som en spændende opdagelsesrejse, du skal på sammen med din lærer, dine klassekammerater og forældre.

Med spørgsmålene neden for guider vi dig i de første skridt mod udskolingsaktiviteter. Her står der, hvad du kan overveje, lægge mærke til, tænke nærmere over. Målet er at få en fornemmelse for, hvad du interesserer dig for og hvad dine styrker er. Men også hvordan du kan blive endnu klogere på dig selv og få en masse gode nye oplevelser f.eks. ved at besøge en ungdomsuddannelse, at være i praktik eller besøge en virksomhed i nærområdet. Glæd dig!

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog eller der, hvor din lærer har anvist.

Spørgeguide:

Dine forudgående forestillinger

- Hvilke overvejelser har du gjort dig om at besøge uddannelsen/virksomheden?
- Hvad vil du gerne finde ud af med besøget/brobygning/praktik? Hvad er vigtigst for dig og hvorfor?
- Hvordan tror du, at du får mest ud af besøget? Hvad kan du gøre?
- Hvad er du nysgerrig på at finde ud af ved dig selv, når du er der?
- Hvilke erfaringer tror du, du kan gøre dig - selvom du ikke har selv har valgt at besøge denne uddannelse eller virksomhed?
- Hvad tror du, du kan lære om dig selv? Og hvad kan du bruge det til? Også i andre sammenhænge?
- Hvad kan du lære om uddannelsen/erhvervet?
- Hvilke ulemper ser du ved, at du har fået denne praktik?
- Hvilke fordele ser du ved, at du har fået denne praktik?
- Hvad mangler vi viden om?
- Hvordan kan vi skaffe denne viden?

Dine forventninger

- Hvilke forventninger har du til at komme der? Hvorfor har du de forventninger?
- Hvad sker der, hvis det slet ikke er, som du forestiller dig? Hvordan tror du, du vil reagere? Og hvorfor?
- Hvad kan du selv gøre for at forholde dig nysgerrigt og åbent til det, du vil opleve?
- Hvordan forventer og håber du at blive modtaget?
- Hvad glæder du dig til?
- Hvad er du nervøs for?
- Hvordan tror du, de fysiske rammer er på dit praktiksted?
- Hvordan forventer du, stemningen er på virksomheden/på dit praktiksted?

Hvilke forventninger har du til:

- Læreren
- De andre
- Det sociale miljø
- Kantine

Om stedet

- Hvordan tror du, kulturen er på skolen/i virksomheden? Hvordan passer dine egne værdier til det?
- Hvilke forskelle og ligheder forventer du, der vil være mellem her og der?
- Tror du, der er lige mange mænd og kvinder på uddannelsen/virksomheden?
- Hvordan tror du, det har betydning?
- Hvad skal du lære og blive bedre til, hvis man går på uddannelsen/prøver at arbejde med det job/det erhverv, du skal besøge?
- Hvad er det bedste, der kan ske på besøget på uddannelse/praktikstedet?
- Hvad er det værste, der kan ske?
- Hvilke opgaver tror du, de løser på praktikstedet/uddannelsen?
- Hvilke opgaver tror du, du får, mens du er i praktik?
- Kunne dette være noget for en kammerat?

Forestil dig at

Du skal arbejde hos den praktikvirksomhed, du besøger.

- Hvad vil være vigtigt for dig at få viden om inden? Hvorfor er det vigtigt for dig?
- Hvilke egenskaber er vigtige i netop det job?
- Hvis du skal nævne hvilke af dine egenskaber, du kan bruge i det job, hvad er den/de så?

Du er begyndt på uddannelsen/at arbejde i virksomheden.

- Hvordan tror du, man arbejder der?
- På hvilke måder arbejder man selvstændigt på uddannelsen/i virksomheden – og på hvilke måder arbejder man sammen med andre?
- Hvad er der mest af? Hvordan forholder du dig til det?
- Hvordan arbejder du bedst; alene eller helst med nogen?

Hvordan vil en hverdag se ud, hvis du gik på den uddannelse/virksomhed, du skal besøge?

- Hvordan kan du undersøge, hvordan hverdagen ville se ud, hvis du gik på denne uddannelse?
- Hvad vil du spørge en om, som gik på uddannelsen/arbejde i virksomheden?

Hvad betyder noget for dig?

- Hvad er vigtigt for dig for at kunne møde hver dag på uddannelsen/jobbet?
- Hvilket førstehåndsindtryk tror du, kollegaerne på arbejdspladsen vil få af dig?
- Hvordan vil du helst opfattes som person? Hvorfor er det vigtigt for dig?
- Hvad vil du helst kendes for fagligt? Og hvorfor?
- Er du kendt for det allerede blandt dine klassekammerater/dine lærere/dine forældre?
- Hvad skal der til for, at du bliver opfattet sådan?
- Hvad skal du arbejde mere med for at blive opfattet sådan?
- Hvad skal der til for, at du kan gennemføre den ungdomsuddannelse, du skal besøge?

Hvordan vil det komme til udtryk:

- Vilje
- Interesse
- Socialt miljø
- Løn eller SU under uddannelsen
- ?
- Hvad betyder det for dig, om der er nogen, du kender, der hvor du skal hen?

Hvad betyder dit valg i forhold til, hvad andre mener?

- Hvad betyder det for dig, hvad andre synes om dit valg af at besøge denne uddannelse eller virksomhed?
- Hvad synes din mor/far, du skal vælge at besøge? Hvorfor? Og hvad tænker du om det?
- Hvad synes din mor/far om, at du skal besøge det sted, du skal besøge?
- Hvad synes de, du er bedst til? Hvad tænker du selv om det – er du enig/uenig?
- Hvad synes andre er dine styrker?
- Forestil dig, at din bedste kammerat skulle besøge en uddannelse, som han/hun er sikker på, at han/hun ikke vil søge ind på. Hvad vil du så sige til vedkommende, for at han/hun kan være nysgerrig under besøget og få noget ud af besøget?
- Hvad betyder det for dig, hvad dine venner/familie mener om dit valg? Hvorfor betyder det noget?
- Hvad er vigtigst: Hvad du eller andre mener om dit valg?
- Hvordan vil du have det, hvis andre kommer til at afgøre dit uddannelsesvalg for dig?
- Hvad kunne konsekvenserne være?

Husk at gemme/uploade dine svar, hvor din lærer har anvist (f.eks. logbog)

Svar skal bruges til Studievalgsportfolio/din Uddannelsesplan

ØVELSE 02

Elevøvelse: Refleksionsguide under uddannelses-, virksomhedsbesøg, brobygning og praktik

Formål

Formålet med øvelsen er, at eleven opsøger nye situationer, som fremmer ny læring. Øvelsen udfordrer eleven til at finde oplevelser/episoder/indlede dialog med nye mennesker og møde ukendte ting med åbent sind. For at få størst personligt udbytte af aktiviteten ud af huset, indeholder øvelsen en spørgeguide til elever.

Spørgeguiden anviser opmærksomhedspunkter og lægger op til:

- At enkeltstående oplevelser gøres til fyldigere refleksioner
- At enkeltstående oplevelser bliver til andet end betragtninger på afstand
- Elev-svar, der er erfaringsbaserede
- At finde personligt engagerende og meningsfuld viden

Opsamling i plenum kan skabe et bredere og mere alsidigt udbytte af forskellige elevaktiviteter. Når elevernes forskellige oplevelser og refleksioner italesættes og gøres til genstand for (fælles) udforskning, skabes grobund for større læringspotentiale for klassens elever som helhed. Det gælder også navnlig de elever, der på forhånd har fravalgt aktiviteter ud af huset.

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Studievalgsportfolio/Uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen er tilrettelagt for at understøtte kompetence, fag og vidensformål i udskolingen jf. Undervisningsministeriet. Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Forskning viser, at der er behov for at udfordre ungdomsuddannelsernes hierarki. (Udsyn i udskolingen) Meget tyder på, at de studieforberevende ungdomsuddannelser har mere prestige end de erhvervsfaglige, og at det skyldes måden elever/lærere/vejledere og forældre italesætter erhvervsskolevalg/uddannelser (ibid s. 58). Der kan gøres et stykke arbejde for at tilvejebringes et bredere udsyn i udskolingen. Det tager f.eks. også sigte på, at elever, som gerne vil på erhvervsfaglig ungdomsuddannelse, kan opleve sig som dygtige og anerkendte.

Udskolingsaktiviteter ud af huset giver elever, som måtte have fordomme om f.eks. erhvervsfaglige ungdomsuddannelser, mulighed for at tage hjem med en ny opfattelse af, hvem der er 'dygtige', og hvad en erhvervsfaglig uddannelse stiller krav om. Set ud fra en normkritisk vinkel, kan man sige, at det er i samarbejdet mellem skolen, virksomheden og erhvervsskolen, at man kan lykkes med at udfordre stærke normer om, at nogle uddannelser er 'finere' end andre, og at boglig dygtighed er sværere end praktisk dygtighed.

Læringstilgang

Karrierelæring og narrativ praksis. Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguide inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv. Narrativ praksis har særligt fokus på fortællinger. Her hvordan vi fortæller eller opfatter f.eks. uddannelsesinstitutioner, brancher/erhverv/studerende på uddannelser, om os selv og andre.

Teorien bag siger, at fortællinger er medvirkende til at konstruere og cementere bestemte opfattelser. Opfattelser, der kunne være anderledes, hvis vi finder nye/andre nedslagspunkter for hvor, vi retter vores opmærksomhed. Teorien bag siger også, at opfattelser/fortællinger lever ved at blive fortalt og genfortalt af os selv og af hinanden. Dette understreger bevidningsaspektet (opsamling i plenum jf. spørgeguide).

Lærere/vejleder kan understøtte læringsmål gældende for karrierelæring og narrativ pædagogik ved at planlægge aktiviteter/opgaver/skabe dialoger, som udfordrer elevers/forældres eller egne umiddelbare opfattelser og 'fortællinger'. Det medvirker til at nuancere vores opfattelser, udvide perspektiver og bidrager til øget læring om (mennesker/kulturer/normer/samfund/arbejdsmarked/arbejdspladser/uddannelsesinstitutioner). (Narrativ praksis i skolen). Spørgeguiden skal ikke nødvendigvis anses som narrativ, men det er efterbehandlingen af svar, herunder bevidningen, der giver eleverne nye/andre fortællinger om det, de har lært.

Det narrative fokuserer på skjulte fortællinger eller det, vi ikke lige umiddelbart har fået øje på. Når eleven fortæller noget om et hændelsesforløb/oplevelser, fortæller eleven også noget om sig selv, sine værdier og overbevisninger. Det er således både nogle bevidste og ubevidste strukturer, der viser sig gennem fortællingen. (jf. handlings, bevidstheds, erfaringsniveau). Eleverne lærer via narrative spørgsmål at lede efter/læse andet og mere betydningsindhold/flere nuancer ud af en konkret episode som f.eks. et virksomhedsbesøg.

Refleksion er her afhængigt af, at vi stiller spørgsmål – særligt ved vores umiddelbare svar, antagelser og holdninger. Pointen er, at refleksioner giver mange og forskellige svar – hvor ingen er forkerte/rigtige. Det afspejler det anti-ontologiske, poststrukturalistiske fundament i didaktikken.

Målgruppe og kontekst

- Unge
- Besvarelse af spørgeguide udgør en hjemmeopgave. Evt. med inddragelse af forældrestøtte.
- Besvarelser kan indgå som forberedelse til fælles refleksion og dialog i fbm. forældremøder, uddannelsesaften eller skole-hjem-samtaler.

Materialer

Spørgeguide + klasserefleksion.

En støtte for den unge undervejs under praktik/brøbygning er at føre personlig logbog, som der lægges op til med denne øvelse. Logbogs-noter kan aktivt benyttes i efterbehandlingen af virksomheds/uddannelsesbesøg.

Hvordan gør vi?

Informér unge og forældre om hjemmeopgave – Brug evt. forældreintra

Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), printes herfra og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige log-bog, andet sted)

Refleksionsopgave hjemme (10–15 min)

- Bed elever gennemgå spørgeguide og noter svar i spørgeguiden. Det kan være en idé for den unge at optage svar (Video/lyd optaget med mobilen).
- Vigtigt: Informér om, at svar. (upload f.eks. i studievalgportfolio). Dine svar skal bruges senere (skole-hjem-samtale, fælles klasserefleksion, til studievalgportfolio)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen. Bed eleverne på skift fortælle om deres besøg ud fra, hvad vedkommende bed mest mærke i. Imens eleverne på skift får taletid, noterer de andre skrive et stikord for:

- Hvad de tror, X har fået ud af konkret erfaret/personligt lært af aktiviteten?
- Var der noget, du ikke fik viden om, men som du godt kunne tænke dig at høre?
- Kan en enkeltstående oplevelse/aktivitet rykke ved vores forudindtagede meninger om noget – f.eks. en ungdomsuddannelse?
- Hvad kan det medvirke til (godt/dårligt)?
- Hvorfor er det vigtigt at lede efter nye indtryk? Hvad kan vi bruge dem til?
- Hvordan bliver du selv bedre til at opsøge nye indtryk, der kan skabe nye opfattelser?

Variant

Aktiviteten kan foretages som fælles refleksion og dialog uden hjemmeopgave til f.eks. skole-hjem, forældremøde eller uddannelsesaften. Vælg nogle af spørgsmålene i spørgeguiden ud og faciliter dialog om, hvordan forældres holdninger påvirker unges uddannelsesvalg.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse (at træne evnen til at analysere, fortolke, forholde sig undersøgende og kritisk, styrke kommunikations- og refleksionsevner.)
- Matematik (at koble viden fra teori til oplevet praksis: hvilke fag- og videnskompetencer anvendes)
- IT (forstå og anvende teknologi, se sammenhænge i samfundsforhold, samt udviklingspotentialer)
- Fysik/kemi (at se sammenhænge i natur, samfund, teknologi og bruge denne viden i praksis)
- Håndværk og design (at forstå arbejdsprocesser, design, håndværk)
- Sprog (at styrke mundtlig og skriftlig kommunikation; læse, skrive, tale, få international forståelse)
- Samfundsfag (få indblik i hvordan uddannelse/fag bidrager til samfundsøkonomien)

Spørgeguide 2: Logbog under uddannelses-, virksomhedsbesøg og praktik

Formål

Du er midt i en ud-af-huset-aktivitet som led i udskoling og sikkert overvældet af nye indtryk, som slet ikke ligner grundskolen, du kender så godt. For at du kan sortere i de mange nye indtryk og kan tage stilling til den aktivitet, du er midt i, kan du stille dig selv nogle gode spørgsmål. Spørgsmålene hjælper dig til at ordne og sammenstykke en hel masse nye input – med dig selv i midten for oplevelserne. Når du får skabt overblik, kan du bedre tage stilling til, om den ungdomsuddannelse/eller det erhverv, du har besøgt, så også er 'noget for dig'. Du får med spørgeguiden også hjælp til en fremlæggelse af din vurdering af besøget/aktiviteten – på klassen eller, hvis du skal tale med en vejleder. Sæt dig evt. med din mor eller far og fortæl om dit overordnede indtryk.

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til logbog/det sted, din lærer har anvist.
- Bed evt. dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget og hvordan de tog beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog/hvor de lærer har anvist.

Spørgeguide

- Hvad var det første, der mødte dig i dag?
- Hvad gjorde du i dag? Hvordan gjorde du det?
- Hvordan blev du i stand til at gøre det?
- Når du gjorde det, hvad siger det som om dig? (kompetencer, personlige egenskaber, færdigheder)
- Hvem har du mødt på uddannelsen/praktiksted i dag?
- Hvem har du talt med? Om hvad?
- Arbejdede du sammen med nogen i dag?
- Hvordan oplevede du det at være/arbejde sammen med nogen?
- Hvad har overrasket dig?
- Hvad har været sjovt?
- Hvad har været som forventet?
- Hvad har du særligt hæftet dig ved?
- Hvad var svært?
- Hvem kunne hjælpe?
- Ser du dig selv passe ind her? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvad har du lært – Om stedet, det du blev præsenteret for/skulle gøre?
- Hvad har du lært om dig selv?

Saml dine noter:

- Hvad har du undret dig mest over?
- Hvad overraskede dig mest/var ikke som forventet?
- Hvad har du lært mest ved – af stedet – og ved dig selv på stedet?

ØVELSE 03

Elevøvelse: Efterbearbejdning af besøg på uddannelsesinstitution

Formål

Formålet er at skabe refleksion efter besøg på en uddannelsesinstitution. Spørgeguiden er udviklet for at komme hele vejen rundt om aktiviteten – her navnlig at gå i dybden med refleksioner. At udforske forskellige uddannelsesmiljøer kan være lærende og give ny viden og inspiration. Men vigtigt er også, at refleksionerne hjælper eleven med at udforske sig selv i mødet med uddannelsesbesøget og forholde sig til, hvordan det oplevedes at passe/ikke passe til 'mig'.

For at få størst personligt udbytte af aktiviteten ud af huset, indeholder øvelsen en spørgeguide til elever. Spørgeguiden anviser opmærksomhedspunkter, som de unge kan tænke over efter aktiviteten.

Spørgeguiden lægger op til, at eleven får konkret hjælp til:

- Grundig og gennemtænkt bearbejdning af de oplevelser og informationer, som eleverne har fået
- At det ikke er vigtigt, hvad eleverne ender med at vælge, men at de har været rundt om de forskellige emner og forholdt sig aktivt til dem
- At nedbryde fordomme om ungdomsinstitutioner ved at sætte fokus på, hvordan vi omtaler f.eks. mindre populære ungdomsuddannelser (som elev/forældre/lærere/vejledere)
- At lære at fortælle på klassen om egne erfaringer
- At øge bevidstheden om, hvordan unge/forældre/lærere/vejleder opfatter 'sandheder'.

Besvarelsen af spørgeguide kan anvendes i arbejdet med Studievalgsportfolio/Uddannelsesplanen/skole-hjem-samtale

Baggrund

Øvelsen er tilrettelagt for at understøtte kompetence, fag og vidensformål i udskolingens jf. Undervisningsministeriet. Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klasses trin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Forskning og erfaring viser, at besøg på uddannelsesinstitutioner ikke nødvendigvis giver elever den indsigt, det kunne (se f.eks. Jensen 2012). Fra evalueringer af det tidligere UEA i grundskolen, viser det sig, at der ofte ikke finder nogen efterbearbejdning sted i grundskolen efter aktiviteter som f.eks. uddannelsesbesøg. Efterbearbejdningen viser sig også i flere tilfælde at være overfladisk. (Udsyn i udskolingens). Det betyder, at aktiviteter kan opfattes som enkeltstående oplevelser, som eleverne i bedste fald synes er spændende at deltage i, men som ikke nødvendigvis giver eleverne nye perspektiver på egne valg eller bidrager til anden læring.

Noget andet er i talesætning af forskellige typer ungdomsuddannelser. Wikstrand og Lindberg (2015) fremhæver væsentligheden i, at bringe både elever, lærere og vejledere det sted hen, hvor de får øje på sig selv som normproducenter, når erhvervsuddannelser f.eks. omtales. F.eks. den klassiske skelnen mellem boglige/ikke-boglige uddannelser. Brobygning og introduktionskurser til erhvervsuddannelserne er ikke nyt. Men det tillægges betydning i denne øvelse, at vejleder og lærer er opmærksomme på, hvilke spørgsmålstyper, de anvender i efterbearbejdningen, da det vil kunne hæmme eller modsat udvide og højne elevens udbytte af aktiviteten

Aktiviteter ud af huset i udkolingen kan ikke nødvendigvis ændre på, at majoriteten af uddannelsesparate søger gymnasiale uddannelser (navnlig STX). Men som forskning og erfaring viser – og som Undervisningsministeriet opfordrer til – kan et grundigt og gennemtænkt forløb med forberedelse, refleksioner undervejs og efterbearbejdning af oplevelser/informationer baseret på karrierelæring, bidrage til et bredere og mere nuanceret perspektiv på forskellige ungdomsuddannelsesmuligheder.

Læringstilgang

Karrierelæring og narrativ praksis (se beskrivelse øvelse 1)

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguiden inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv. Narrativ praksis har særligt fokus på fortællinger. Her hvordan vi fortæller eller opfatter f.eks. uddannelsesinstitutioner, studerende på uddannelser, os selv og andre.

Teorien bag siger, at fortællinger er medvirkende til at konstruere og cementere bestemte opfattelser. Opfattelser, der kunne være anderledes, hvis vi finder nye/andre nedslagspunkter for hvor, vi retter vores opmærksomhed. Teorien bag siger også, at opfattelser/fortællinger lever ved at blive fortalt og genfortalt af os selv og af hinanden. Dette understreger bevidningsaspektet (se opsamling i plenum: bearbejdning af aktivitet.).

Lærere/vejleder kan understøtte læringsmål gældende for karrierelæring og narrativ pædagogik ved at planlægge aktiviteter/opgaver/skabe dialoger, som udfordrer elevens/forældres eller egne umiddelbare opfattelser og 'fortællinger' om f.eks. ungdomsuddannelser. Det medvirker til at nuancere vores opfattelser, udvide perspektiver og bidrager til øget læring om (mennesker/kulturer/normer/samfund/arbejdsmarked/arbejdspladser/uddannelsesinstitutioner). (Narrativ praksis i skolen).

Spørgeguiden skal ikke nødvendigvis anses som narrativ, men det er efterbehandlingen af svar, herunder bevidningen, der giver eleverne nye/andre fortællinger om det, de har lært. Det narrative fokuserer på skjulte fortællinger. Hvad der mere kan fortælles, at hvad der kan fortælles anderledes. Refleksion er her afhængigt af, at vi stiller åbne spørgsmål – særligt ved vores umiddelbare svar, antagelser og holdninger. Pointen er, at refleksioner giver mange og forskellige svar – hvor ingen er forkerte/rigtige. Det afspejler det anti-ontologiske, poststrukturalistiske fundament i didaktikken.

Målgruppe og kontekst

- Unge
- Besvarelse af spørgeguide udgør en hjemmeopgave.
- Evt. med inddragelse af forældrestøtte.
- Besvarelser kan indgå som forberedelse til fælles refleksion og dialog i fbm. forældremøder, uddannelsesaften eller skole-hjem-samtaler.

Tid og fordele for undervisere/vejledere

- Hjemmeopgave til elever (20-30 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (20 min).
- Elev-øvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikrer inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide lægger op til forældreinddragelse og giver forældre bedre mulighed for at støtte deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Hjemmeopgave (link)

Hvordan gør vi?

- Informér unge og forældre om hjemmeopgaven forud for besøg på ungdomsuddannelser/ brobygning/praktik/åben skole Brug evt. forældreintra
- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), printes herfra og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige log-bog, andet sted)

Refleksionsopgave hjemme (10-15 min)

- Bed elever gennemgå spørgeguide og noter svar i spørgeguiden. Det kan være en ide for den unge at optage svar (Video/lyd optaget med mobilen).
- Forklar, at spørgeguiden kan følges, som den er. Alternativt, at der kan udvælges 3 spørgsmål fra hver kategori under spørgeguiden. Hvis eleverne selv vælger særlige spørgsmålsområder ud, skal valgene herfor begrundes.
- Vigtigt: Informér om, at svar skal bruges senere (studievalgsportfolio/ Uddannelsesplan/ skole-hjem-samtale/ fælles klasserefleksion, eller forberedelse til skole-hjem-samtale)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen. Bed eleverne på skift fortælle om deres oplevelser med afsæt i de spørgsmål i guiden, de blev mest optaget af

– Hvad har de lært/synes, er det vigtigste de tager med sig – om stedet og sig selv i den kontekst? Bliver de andre inspireret af at høre om oplevelserne, lærte I noget nyt/fik et nyt perspektiv/viden? Hvad kan eleverne bruge den viden til?

Alternativt: Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Generel drøftelse: Hvorfor er det vigtigt, at vi tænker og deler vores oplevelser fra forskellige aktiviteter?

Variant: Opsamling og drøftelse på skolen med elever og forældre

Elev/forældrespørgsmål:

- Fortæl om et eks. på en holdning, du havde før uddannelsesbesøget, som spillede ind på din samlede oplevelse – blev den af eller bekræftet? Hvordan?
- Hvilke holdninger har I generelt om forskellige typer af ungdomsuddannelser? – Hvordan de spiller ind i jeres dialoger om uddannelsesvalg?
- Blev din viden om ungdomsuddannelser mere fyldig/retvisende/opdateret – hvordan og hvorfor? Nævn et eks.
- Hvad bliver I opmærksomme på eller er blevet inspireret til at gøre på baggrund af besøget og arbejdet med refleksionsopgaven?

Variant

Aktiviteten kan foretages som fælles refleksion og dialog uden hjemmeopgave til f.eks. skole-hjem-samtaler, forældremøder eller uddannelsesaftener. Vælg nogle af spørgsmålene og facilitér dialog om, hvordan unge og forældres holdninger påvirker unges uddannelsesvalg.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse (at træne evnen til at analysere, fortolke, forholde sig undersøgende og kritisk, styrke kommunikations- og refleksionsevner.)
- Samfundsfag
- Praksisfaglige fag
- Indhold til Studievalgsportfolio
- Forberedelse til UPV
- Forberedelse til skole-hjem-samtaler

Spørgeguide 3: Efterbehandling af uddannelses-, virksomhedsbesøg og praktik

Formål

Du er midt i en ud-af-huset-aktivitet som led i udskoling og sikkert overvældet af nye indtryk, som slet ikke ligner grundskolen, du kender så godt. For at du kan sortere i de mange nye indtryk og kan tage stilling til den aktivitet, du er midt i, kan du stille dig selv nogle gode spørgsmål. Spørgsmålene hjælper dig til at ordne og sammenstykke en hel masse nye input – med dig selv i midten for oplevelserne. Når du får skabt overblik, kan du bedre tage stilling til, om den ungdomsuddannelse/eller det erhverv, du har besøgt, så også er 'noget for dig'. Du får med spørgeguiden også hjælp til en fremlæggelse af din vurdering af besøget/aktiviteten – på klassen eller, hvis du skal tale med en vejleder. Sæt dig evt. med din mor eller far og fortæl om dit overordnede indtryk.

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis du det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til log-bog/det sted, din lærer har anvist.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog eller der, hvor din lærer har anvist.

Spørgeguide

- Hvordan oplevede du uddannelsesbesøget. Positivt/negativt – giv et eksempel på hver?
- Hvad har du særligt hæftet dig ved af det, du oplevede på uddannelsesbesøget?
- Hvad var det, der er blevet sagt/gjort i den forbindelse?
- Matchede de forestillinger, du havde inden besøget, det, du mødte? Hvordan?
- Var der noget, der slet ikke var som forventet? Hvad? Hvorfor blev du overrasket?
- Hvis du skulle nævne to faglige ting, du bed mærke i, hvad var det så?
- Hvis du skulle nævne to personlige, sociale eller kulturelle ting, du bed mærke i, hvad var det så?

Færdigheder

- Hvilke færdigheder er afgørende for at gå på den uddannelse?
- Hvad var eleverne/de ansatte gode til?
- Hvad kan man kalde de færdigheder (faglige) og personlige egenskaber?
- Hvad synes de studerende på uddannelsen, der er mest spændende?
- Hvad vil de studerende med uddannelsen?
- Hvad virkede mest spændende ved uddannelsen? Mindst spændende?
- Hvad, oplevede de studerende, var mest krævende/svært ved uddannelsen?
- Hvad forestiller du dig, at du ville komme til at lære på den ungdomsuddannelse?
  - Hvad vil du have lettest ved? Og sværest ved? Hvorfor?
- Hvordan vil din personlighed passe ind på uddannelsen? Hvorfor?

Værdier

Hvad tror du, der var vigtigt for dem, der gik på uddannelsen, siden de havde valgt denne? Hvad var vigtigt for medarbejderne, siden de havde valgt det job/branche/specifikke arbejdsplads?

Hvad synes du, det fortæller om eleverne på uddannelsen/medarbejderne i virksomheden?

- Hvad er vigtigt for dig ved en uddannelse/i et arbejde?
- Hvordan ser et godt studieliv/arbejdsliv ud for dig?

Forbindelse til egne erfaringer

- Hvad kommer du til at tænke på fra dit eget liv, der er vigtigt for dig, da du hørte de studerende/de ansatte fortælle?
- Jeg kommer til at tænke på engang, hvor... der følte/tænkte/oplevede jeg, at...

ØVELSE 04

Elevøvelse: Min læring

Formål

Formålet med øvelsen er, at den unge får indblik i sig selv om, hvordan vedkommende lærer bedst. Der tages afsæt i den enkelte unges konkrete erfaringer. Spørgeguiden leder den unge på vej til at finde hverdagssituationer fra eget liv i skolen (fag/fagområder, vejledningsaktiviteter), fritid og livet generelt. Spørgsmålene her handler om at få øje på læringssituationer, der finder sted i alle livets forhold: Skole, job, fritid og relationer. Formålet med øvelsen er at udforske læring i livet.

Ved at arbejde på denne måde udnytter man hverdagens potentiale til at understøtte karrierekompetence og forståelse af relevans og sammenhæng mellem skolens fag, vejledningsaktiviteter og liv.

Eleverne ledes gennem bestemte spørgsmålstyper skridt for skridt frem i mod det formål at indse, at læring ikke kun er et spørgsmål om rationel viden, som kan overføres fra lærer til elev. At lære noget nyt, er som en rejse ind i ukendt land, hvor man vil møde tvivl/ overgange med tvivl. Men hvor det først og fremmest handler om at finde ud af at føle sig tryk – ved f.eks. at lære sig selv bedre at kende og finde ud af, hvad der skal til, for at man er i rammer, der føles rigtige for en.

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Studievalgsportfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV
- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer

Baggrund

Øvelsen er udviklet med afsæt i fokusskifte fra valg til læring. Det afspejles ofte i detaljen. Er målet med en given opgave/aktivitet/øvelse at bidrage til at finde ud af, hvor eleven er fagligt stærkest? Eller er målet, at bidrage til, at eleverne lærer noget om sig selv i samspil med omgivelser/aktiviteten/opgaven? Er meningen med opgaven/aktiviteten, at den indgår i en række af aktiviteter, som eleverne kan fastholde i en logbog og reflektere over (eventuelt sammen med kammerater og forældre)? (Udsyn i udskolingen)

Med baggrund i narrativ pædagogik er det hensigten, at lærere/vejledere forsøger at udvikle elevernes færdigheder og bevidsthed, samt evnen til at sprogliggøre og reflektere over sine handlinger. Der skal med andre ord være en sammenhæng mellem det, der kaldes handlingens landskab og det, der kaldes bevidsthedens landskab. (Narrativ praksis i skolen)

Læringstilgang

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguiden inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv.

Narrativ praksis har særligt fokus på vores fortællinger – om os selv og andre elevens egenfortælling. Teorien bag siger, at vores identitet skabes gennem det, vi kan fortælle om os selv. Vi skaber mening i vores erfaringer gennem fortællinger. En fortælling lever ved at blive fortalt og genfortalt af os selv og af hinanden. Dette understreger bevidningsaspektet (opsamling i plenum jf. spørgeguide).

Lærere/vejleder kan understøtte læringsmål gældende for karrierelæring og narrativ pædagogik ved at planlægge aktiviteter/opgaver/skabe dialoger, hvor elevens selvindsigt og forståelse for andre højnes (mennesker/kulturer/normer/samfund/arbejdsmarked/arbejdspladser/uddannelsesinstitutioner).

Spørgeguiden skal ikke nødvendigvis anses som narrativ, men det er efterbehandlingen af svar, herunder bevidningen, der giver eleverne nye/andre fortællinger om det, de har lært. Det narrative fokuserer også skjulte fortællinger. Når eleven skal fortælle om sig selv, fortæller han/hun om hændelsesforløb og oplevelser. Men den fortælling siger også noget om personens måde at tænke og erkende på. Fortællingen viser et billede af det menneske, der fortæller.

Det er således både nogle bevidste og ubevidste strukturer, der viser sig gennem fortællingen. (jf. handlings, bevidstheds, erfaringsniveau). Eleverne lærer via narrative spørgsmål at lede efter/læse andet og mere betydningsindhold/flere nuancer ud af en konkret episode som f.eks. et virksomhedsbesøg. Refleksion er her afhængigt af, at vi stiller spørgsmål – særligt ved vores umiddelbare svar, antagelser og holdninger. Pointen er, at refleksioner giver mange og forskellige svar – hvor ingen er forkerte/rigtige. Det afspejler det anti-ontologiske, poststrukturalistiske fundament i didaktikken.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes som hjemmeopgave som forberedelse til den kollektive vejledning i klassen.

Tid og fordele for undervisere/vejledere

- Hjemmeopgave til elever (10 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (15-20 min).
- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikrer inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide lægger op til forældreinddragelse og giver forældre bedre mulighed for at støtte deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Hjemmeopgave og interviewguide (se nedenunder)

Hvordan gør vi?

- Informér unge og forældre om hjemmeopgaven forud for besøg på ungdomsuddannelser/ brobygning/praktik/åben skole Brug evt. forældreintra
- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), printes herfra og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige logbog, andet sted)

Opsamling i klassen (20 min)

Sæt eleverne sammen i grupper á 3. Del på skift jeres opdagelser om jer selv (3 x 5 min). Mens eleverne på skift fortæller om deres fund om egen læring, lytter de andre efter:

- Hvad bider jeg mest mærke i, at X har lært om sig selv og sine bedste læringssituationer?
- Hvornår og hvordan hører jeg at X oplever at lære bedst?
- Hvad har jeg selv lagt mærke til, at X er god
- Har jeg det på samme måde Hvorfor/hvorfor ikke
- De andre deler, hvad de har lyttet sig til.
- Den der er på, fortæller kort hvad han/hun er mest glad for at have hørt i interviewet og fra sine klassekammerater.

Opsamling i klassen:

Sæt et par ord på, hvordan denne type af refleksioner kan hjælpe ift. uddannelsesvalg.

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat uden hjemmeopgave.
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem, forældre-møde eller uddannelsesaften. F.eks. med afsæt i interview med forældre.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Praksisfaglige fag
- Øvrige fag, hvor fokus sættes på den bedste læringssituation

Spørgeguide 4:

Min læring

Formål

At vælge ungdomsuddannelse er en proces, hvor du skal vælge mellem mange forskellige uddannelser. Det er ikke altid ligetil og kan være svært – for hvordan finder man ud af, hvad den rigtige beslutning er? Dine forældre og lærere kan hjælpe dig undervejs, men i sidste ende er det dig, der skal træffe beslutningen. Så hvordan er det lige man træffer gode beslutninger om vigtige ting i livet? Det handler denne øvelse om. Hvis det gør arbejdet sjovere, så sæt dig med en god ven eller en, der kender dig godt. Det hjælper nemlig ofte at få andres øjne på ens muligheder, som man ikke umiddelbart kan se eller så.

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis du det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til log-bog/det sted, din lærer har anvist.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog eller der, hvor din lærer har anvist.

Hvornår lærer jeg bedst?

- Hvornår lærer du mest og mindst? Hvilke konkrete situationer?
- Hvordan kan du bringe dig i situationer, hvor du lærer godt?
- Har du noget, du gør, som får dig til at glemme tid og sted?
- Hvad er det? Og hvad er det opslugende i det?
- Hvilke typer opgaver trives du bedst med at løse?
- Hvad har du lyst til at lære? Hvornår og hvordan kan du lære det?
- Hvad har lært dig mest?

Hvad kan jeg lide i skolen, og hvordan kan jeg udvikle mig?

- Hvilke fagområder interesserer dig mest? Hvorfor?
- Hvilke fagområder har du lettest ved? Hvorfor?
- Hvilke fag udvikler du dig mest i for tiden? Hvad skyldes det?
- Er der nogle fag, du gerne vil udvikle dig på samme måde?
- Har du bud på, hvordan det kan ske?
- Hvilke tre fag kan du bedst lide i skolen?
- Hvordan trives du i klassen? Kammerater, frikvarter, mv.
- Hvilket fag i skolen er det bedste for dig? Hvorfor?
- Hvilket fag i skolen bryder du dig mindst om? Hvorfor?
- Hvilke styrker oplever du at bruge i din hverdag nu?
- Hvordan ville den perfekte skoledag se ud for dig?
- Hvilke fag giver mening for dig? Hvordan giver de mening?
- Hvis du kunne gå skoleåret om igen, hvad ville du så gøre anderledes?
- Hvordan kan du gøre det anderledes i det næste skoleår?
- Hvad kan du selv gøre for, at det kan ske?
- Hvem eller hvad kan hjælpe dig med det? Giv tre eksempler.

Husk at gemme dine svar, hvor din lærer har anvist

ØVELSE 05

Elevøvelse: Dig og dine muligheder

Formål

Formålet med øvelsen at understøtte elevens selvrefleksion og bidrage til realisme i synet på sig selv og på mulighederne ift. uddannelse og erhverv (mulighedsorientering)

Øvelsen indeholder en spørgeguide, som konkret hjælper eleven til:

- at lære at opsøge viden for at finde muligheder
- at stille skarpt på, hvordan elevens ønsker harmonerer med krav. Og hvordan eleven forholder sig til en evt. uoverensstemmelse? (Realisme)
- at højne motivation og bevidsthed om, at eleven selv kan påvirke sit mulighedsrum
- at give eleven nye ideer til konkret handling, der kan forbedre elevens muligheder
- at kunne vurdere, hvad der er vigtigt/uvæsentligt for at komme videre

Øvelsen lægger op til opsamling i plenum. Når elevernes forskellige oplevelser af personlige muligheder italesættes og deles eller gøres til genstand for (fælles) udforskning, skabes grobund for større læringspotentiale klassens elever imellem.

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Studievalgsportfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskolingen. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. at forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer.

Som ung i udskolingen stilles krav om, at elever selv opsøger og tager stilling til forskellig information for at kunne træffe det, man kalder et kvalificeret uddannelsesvalg. Men hvordan træffer man et sådant? Og hvad skal man som elev tage stilling til?

Spørgeguiden forsøger at balancere mellem kravet om, at de unge dels skal gøres vidende om, at der er forventninger og krav, de skal leve op til, dels at opgaven ikke synes så uoverskuelig og svær at tilgå, så processen udskydes/at der undgås at tages stilling til opgaven.

Forskning og erfaring viser, at de unge i grundskolen oplever et stort pres ift. uddannelsesvalg. Samtidig vokser de op i en tid, hvor der ikke er for lidt, men for mange valgmuligheder. Opmærksomhedskrig og informationsoverload kombineret med et uoverskueligt udbud af medier og informationer, giver de unge mulighed for at få og opsøge meget viden. Alt er konstant til rådighed. Tid og rum er på den måde blevet opløst i en uendelig strøm af nu'er og mulighedsrum. Selvom det giver de unge masser af muligheder og informationer, kan det også bidrage til handlingslamelse. Derfor er det en vigtig kompetence at kunne skære det uvæsentlige bort og kun fokusere på det, man har brug for. Med spørgeguiden opsættes nogle konkrete rammer for, hvad eleven bør undersøge og forholde sig til.

Læringstilgang

Karrierelæring

Bill Laws teori om karrierelæring. Mange karriere teorier er specifikt optaget af valget og af valgprocesser. Den engelske karriere teoretiker Bill Law tilføjer et særligt perspektiv til disse, nemlig et læringsperspektiv. Han anskuer karriereudvikling og -valg som et læringsanliggende. Han peger på, at det at træffe valg er noget, mennesker må lære på lige fod med at lære at læse, skrive og regne. Han er også af den antagelse, at stort set alle mennesker har potentialet til at lære at træffe valg. Grundlaget for at træffe kompetente valg beror ifølge hans teori på nogle specifikke karriereudviklende færdigheder. Disse er dels grundlæggende, dvs. medfødt eller mulige at opnå uden forudgående specifik læring, dels er de det, han kalder for udviklede og bygger på de grundlæggende færdigheder. Der er således tale om et progressivt lærings syn, der kan bruges til at forstå, hvor den lærende måtte være 'kommet til', men også til didaktisk at kvalificere sammensætningen af læringsaktiviteter, så de tilbydes i en konstruktiv rækkefølge og understøtter læring på flere niveauer. Law opstiller disse færdigheder i progressiv rækkefølge:

Udsyn i udskolingen:

<https://vpt.dk/sites/default/files/2016-09/Bog%20om%20Udsyn%20i%20Udskolingen.pdf>

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes som hjemmeopgave som forberedelse til den kollektive vejledning i klassen.

Tid og fordele for underviser/vejleder

- Hjemmeopgave til elever (10 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (15-20 min).
- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikrer inddragelse/samarbejde ml. skole og hjem.
- Spørgeguide lægger op til forældreinddragelse, og giver forældre bedre mulighed for at støtte deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Hjemmeopgave og spørgeguide

Hvordan gør vi?

- Informér unge og forældre om hjemmeopgaven forud for besøg på ungdomsuddannelser/brøbygning/praktik/åben skole (Brug evt. forældreintra)
- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk) printes herfra, og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i elevens personlige logbog, andet steds)

Refleksionsopgave hjemme (10-15 min)

Bed elever gennemgå spørgeguide og notér svar i spørgeguiden

Informér om, at svar skal bruges senere (studievalgsportfolio/ Uddannelsesplan/skole-hjem-samtale/ fælles klasserefleksion eller forberedelse til skole-hjem-samtale)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen.

Bed dem fremlægge en kort plan for, hvordan hver enkelt elev ser sine uddannelsesmuligheder.

Hvad baserer eleven sine svar på – de begrundes

Variant: Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

- Hvad er vi kommet frem til, at vi skal finde ud af om uddannelsesvalg?
- Hvad vidste du/vi ikke før gennemgang af spørgeguiden?
- Hvad ved du/vi nu?
- Hvad mangler du/I at undersøge/tage stilling til? Hvilke handlinger kræver det?
- Er der nogen, der kan hjælpe dig?
- Hvad kan vi bruge det at stille skarpt på dine/jeres muligheder til – ud over et konkret valg af ungdomsuddannelse?

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat uden hjemmeopgave.
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem-samtaler, forældremøder eller uddannelsesaftener.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Praksisfaglige fag

Spørgeguide 5: Dig og dine muligheder

Formål

Der er en masse ting, du skal forholde dig til, når grundskolen slutter. Nogle ting er sjovere end andre. I denne øvelse skal vi se på dig og dine muligheder ift. uddannelse og job. Det lyder måske kedeligt. Men det er det ikke, fordi du er i centrum her! Det handler om dig, dine interesser, det der motiverer dig og gør dig glad. Men det handler også om det, du måske synes er svært. F.eks. at vide, hvad du vil og egentligt har lyst til i fremtiden.

Guiden fører dig på en rejse, hvor du bliver klogere på dig selv og dine muligheder. Tag gerne en god ven/en forælder med på opdagelsen – flere øjne ser flere muligheder!

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis du det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til log-bog/det sted, din lærer har anvist.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog eller der, hvor din lærer har anvist.

Spørgeguide

- Kender du kravene i uddannelsessystemet?
- Har du nogle specifikke ønsker til uddannelse og erhverv?
- Hvordan harmonerer dine ønsker med kravene?
- Hvordan forholder du dig til en evt. uoverensstemmelse? (Realisme)
- Hvad kan du gøre for, at uoverensstemmelsen bliver mindre?
- Hvilke fordele/ulemper vil der være ved at arbejde for større uoverensstemmelse?
- Hvad siger dine forældre/dine bedste venner er dine stærke sider?
- Hvad synes dine venner/dine forældre, du er god til?
- Hvis du mødte dig selv for første gang, hvad tror du, du ville tænke?
- Hvis du kendte dig selv gennem længere tid, hvad tror du så, du ville tænke?
- Hvor vigtigt er dit (uddannelses-/job-) mål for dig? Hvor meget vil du yde for at nå det?
- Hvor vigtig tror du, dit arbejde vil være for dig? Hvorfor?
- Kan du leve af dine interesser? Hvilke muligheder ser du inden for det, du brænder for?
- Vil du helst have et trygt og forudsigeligt liv, eller ønsker du usikkerhed/spænding/forandringer?
- Ønsker du at udforske nye ting?

Hvilke forestillinger gør du dig om din arbejdsfremtid?

- Tror du, det bliver let at få arbejde? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvor tror du, det er let at få arbejde?
- Nu og om ti år?
- Inden for hvilke fag og erhverv bliver der efterspørgsel efter folk?
- Hvor vil disse job ligge? Land/by? I hvilke landsdele? Hvorfor?
- Tror du, at du må du flytte for at få arbejde? Hvorfor? Hvordan forholder du dig til dette?
- Hvilke fordele/ulemper ser du?
- Hvad bliver udfordringerne mht. til at få arbejde inden for forskellige typer erhverv?

- Hvilke erhverv er mulige for dig, hvis du ikke fuldfører en uddannelse?
- Hvordan er arbejdsmarkedet for mennesker uden uddannelse i dit nærområde?
- Tror du, at du kommer til at ønske at skifte job mange gange i løbet af livet?
- Hvordan forholder du dig til dette?
- Ønsker du et job, som varer hele livet? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvilke fordele/ulempes kan der være?
- Hvem og hvad tror du påvirker dine valg? Hvorfor?
- Hvad påvirker dit liv? På hvilke måder påvirker du selv?
- Hvordan kan du påvirke disse rammer?
- Tror du, at du kan påvirke samfundet? Hvordan?

ØVELSE 06

Elevøvelse: Styrk din selvfortælling

Formål

Formålet med øvelsen er at styrke de unges foretrukne selvfortællinger. Jo flere righoldige, nye og anderledes historier, som eleven kan fortælle om sig selv fra forskellig praksis, jo flere handlemuligheder har eleven.

Øvelsen indeholder en spørgeguide, som hjælper eleven med:

- at finde konkrete eksempler fra hverdagen, hvor eleven har gode oplevelser og erfaringer med sig selv.
- At få blik og sprog for at forstå egne handlinger og styrker, der ofte er intuitive og ubevidste
- At formulere intentioner, værdier og ønsker bag handlinger

I den narrative vejledning og pædagogik, som denne øvelse med tilhørende spørgeguide, er opbygget efter, er det hensigten at udfordre elevens selvopfattelse. Det kan være, at man har indtaget en rolle som den tilbageholdende eller som den, der tager ansvaret for alle andre. Ved at drage andre historier frem i lyset kan man være med til at give den vejledningsøgende et andet selvbillede. Også klassekammerater kan indtage rollen at rykke ved hinandens selvfortællinger. Det lægges der op til dem denne øvelse (Se afsnittet Sådan gør vi neden for)

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Studievalgsportfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskolingen. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer

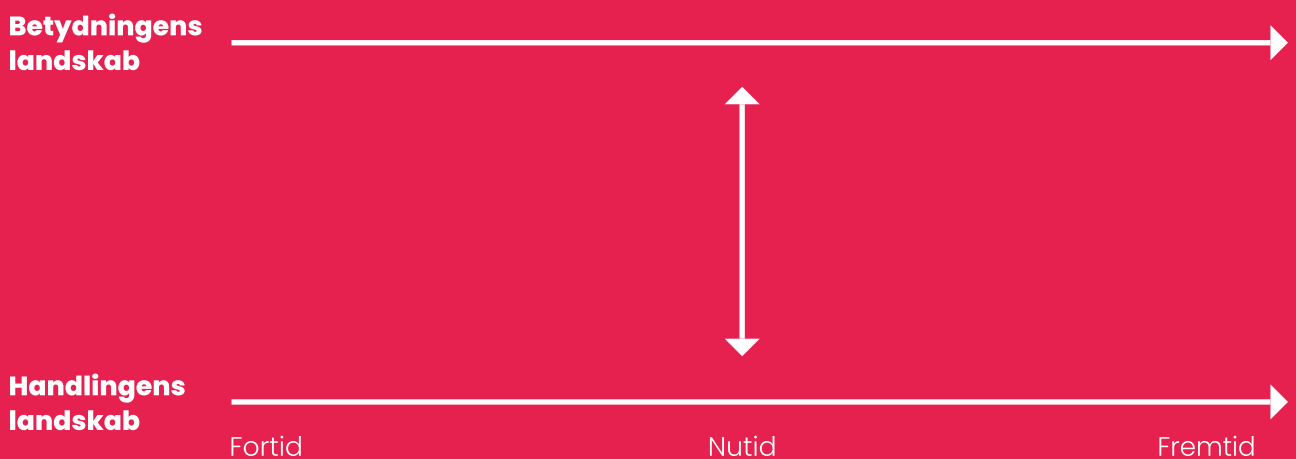
Forskning og erfaring viser, at undervisere og vejledere spiller en stor rolle for elever og kan initiere øget opmærksomhed på betydningen af elevens selvfortællinger. Ligesom de også kan påvirke den – f.eks. gennem UPV.

Som elev – og som menneske – kan være nyttigt at have forskellige former for spørgsmål at trække på, når ærindet er at tykne foretrukne identitetsfortællinger. I narrativ praksis arbejder man med historiegørelse gennem f.eks. spørgsmål til handlingens og betydningens landskab.

Spørgsmål til handlingens landskab inviterer de unge til at organisere deres oplevelser i begivenhedssekvenser over tid i overensstemmelse med et bestemt plot. Det er typisk spørgsmål, der historiegør bestemte begivenheder, hændelser eller handlinger i fortid, nutid eller fremtid. Og som hjælper til at synliggøre bestemte initiativer og oplevelser og gøre dem tilgængelige for udforskning. F.eks. spørgsmål såsom: Hvornår var det? Hvad skete der? Hvem var med? Hvad sagde og gjorde du? Hvad sagde og gjorde de andre? Har du gjort noget lignende før? Hvordan forberedte du dig? Hvad tror du, at du vil gøre fremadrettet?

Spørgsmål til betydningens landskab inviterer de unge til at reflektere over betydningen af handlinger og begivenheder i handlingens landskab. Det kan være spørgsmål til ønsker, håb, drømme, værdier, læring, erkendelser, identitetskonklusioner, færdigheder, mv. Det er med andre ord spørgsmål, der udforsker hvordan de unge forstår og tænker om begivenheder og situationer og som skaber læring og erkendelse. F.eks. spørgsmål såsom: Hvad fortæller din handling om dig? Hvad håbede du på? Hvorfor var vigtigt for dig, at gøre som du gjorde? Hvad fortæller det om dine værdier, eller hvad du står for? Hvad betyder det for dig, at hun reagerede, som hun gjorde?

(Kilde; "Narrativ organisationsudvikling – at forme fælles mening og handling")

Læringstilgang

Karrierelæring og narrativ praksis.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguiden inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv.

Narrativ praksis har særligt fokus på vores fortællinger – om os selv og andre elevens egenfortælling. Teorien bag siger, at vores identitet skabes gennem det, vi kan fortælle om os selv. Vi skaber mening i vores erfaringer gennem fortællinger. En fortælling lever ved at blive fortalt og genfortalt af os selv og af hinanden. Dette understreger bevidningsaspektet (opsamling i plenum jf. spørgeguide).

Spørgeguiden skal ikke nødvendigvis anses som narrativ, men det er efterbehandlingen af svar, herunder bevidningen, der giver eleverne nye/andre fortællinger om det, de har lært.

Det narrative fokuserer også skjulte fortællinger. Når eleven skal fortælle om sig selv, fortæller han/hun om hændelsesforløb og oplevelser. Men den fortælling siger også noget om personens måde at tænke og erkende på. Fortællingen viser et billede af det menneske, der fortæller. Det er således både nogle bevidste og ubevidste strukturer, der viser sig gennem fortællingen. (jf. handlings, bevidstheds, erfaringsniveau). Eleverne lærer via narrative spørgsmål at lede efter/læse andet og mere betydningsindhold/flere nuancer ud af en konkret episode som f.eks. et virksomhedsbesøg.

Refleksion er her afhængigt af, at vi stiller spørgsmål – særligt ved vores umiddelbare svar, antagelser og holdninger. Pointen er, at refleksioner giver mange og forskellige svar – hvor ingen er forkerte/rigtige. Det afspejler det anti-ontologiske, poststrukturalistiske fundament i didaktikken.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Hjemmeopgave (forberedelse til UPV/Studievalgsportfolio/Uddannelsesplan)

Tid og fordele for vejleder/underviser

- Hjemmeopgave til elever (10 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (15-20 min).
- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikrer inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide lægger op til forældreinddragelse og giver forældre bedre mulighed for at støtte deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Spørgeguide downloades på www.mituddannelsesvalg.dk

Hvordan gør vi?

- Informér unge og forældre om hjemmeopgaven (Forældreintra)
- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om spørgeguide skal udleveres (printes) eller tilgås digitalt.
- Overvej hvor spørgeguide med elevbesvarelser skal uploades (Skolens interne portaler; f.eks. elevens personlige logbog eller et andet sted)

Refleksionsopgave hjemme (10-15 min)

Bed elever gennemgå spørgeguide og notér svar i spørgeguiden

Informér om, at svar skal bruges senere (studievalgsportfolio/ uddannelsesplan/skole-hjem-samtale fælles klasserefleksion eller forberedelse til skole-hjem-samtale)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen.

Skabelon til brug i logbogsskrivning (eksempel)

1. I dag har jeg set, at du....
2. Jeg så, at du kunne....
3. Jeg ved, at du også kan...
4. Jeg tror, du godt kan lide, at...
5. Jeg kommer til at tænke på engang, hvor jeg selv...
6. Det du gjorde/kunne i dag, giver mig lyst til, at...

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem-samtaler, forældremøder eller oplæg til fællesrefleksioner på uddannelsesaftener.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Samfundsfag
- Praksisfaglige fag

Spørgeguide 6: Styrk din fortælling

Formål

At vælge ungdomsuddannelse er en proces, hvor du skal vælge mellem mange forskellige uddannelser. Det er ikke altid ligetil og kan være svært – for hvordan finder man ud af, hvad den rigtige beslutning er? Dine forældre og lærere kan hjælpe dig undervejs, men i sidste ende er det dig, der skal træffe beslutningen. Så hvordan er det lige, du træffer gode beslutninger om vigtige ting i livet? Det handler denne øvelse om.

Sådan gør du

- Tænk over nedenstående spørgsmål. Notér stikord/svar undervejs. Hvis du det er lettere for dig at mobiloptage (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til logbog/det sted, din lærer har anvist
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Upload dine svar i din logbog/hvor de lærer har anvist.

Spørgeguide

- Hvad har du gjort på det seneste i skolen, som du er glad for og godt tilfreds med? Måske noget fagligt eller noget socialt?
- Fortæl om en konkret situation, der illustrerer noget af det, du har gjort? Hvornår var det? Hvad lavede du? Hvem var der? Hvad gjorde du? Hvad gjorde andre? Hvordan havde du det?
- Hvad var din intention med at gøre det, du gjorde? Hvad håbede du på? Hvem ville ikke blive overrasket over, at du gjorde det, du gjorde?
- Hvad vil du kalde det, du gjorde? Hvis du skulle finde et godt navn eller en god overskrift på det, hvad ville det så være?
- Hvorfor er du godt tilfreds med det, du gjorde? Hvad handler det om, der er vigtigt for dig?
- Hvordan er netop X (indsæt navn ind her) blevet vigtigt for dig? Hvad er historien om dig og X? Kan du komme i tanker om andre situationer, hvor X også spillede ind?
- Når du ser på det, du har gjort – hvad synes du, det fortæller om dig og dine evner? Hvad du synes er vigtigt at stå for?

På baggrund af vores snak her – hvilke ideer får du til, hvad du kan gøre mere af i den næste tid? Hvilken effekt ville det have, hvis du gjorde noget mere af det? Hvem ville først lægge mærke til det? Hvad ville de konkret se dig gøre?

ØVELSE 07

Elevøvelse: Læg mærke til færdigheder hos en kammerat

Formål

Formålet med øvelsen er at igangsætte en refleksion proces på gruppebasis, hvor eleverne sammen får mulighed for at respondere på det, de har set hinanden gøre eller sige – og som udtrykker en færdighed.

Formålet med øvelsen er at tilrettelægge en aktivitet, hvor den enkelte elevs fortællinger kan blive bekræftet af tilhørere (bevidningsprincippet i narrativ pædagogik og praksis). Til sidst genfortæller eleven de andres historier. Dette er med til at fæstne sig som en meningsfuld fortælling i den enkelte elev. (translokutionaritetsprincippet).

Spørgeguiden er bygget op om translokutionaritetsprincippet og giver konkret eleverne redskaber til at finde færdigheder og navngive disse hos hinanden.

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Studievalgsporfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen er tilrettelagt for at understøtte kompetence, fag og vidensformål i udskolingen jf. Undervisningsministeriet. Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

I sammenhængen mellem fortælling og vejledning forstår vi begrebet fortælling bredt. De beretninger, vi fortæller i skolen, omhandler oplevelser og det liv, vi har levet. Vi laver en slags reproduktion af forløbet på den måde, at vi udvælger, sorterer og placerer begivenhederne i rækkefølge og skaber en slags plot. Den fortællende elev skaber således en sammenhæng i de fortalte begivenheder. Ikke nødvendigvis en tidsmæssig kronologisk sammenhæng, men en sammenhæng, som giver mening for fortælleren. Fortælleren sorterer begivenhederne efter betydning, efter hvad der giver mening, og efter hvilken sammenhæng historien fortælles.

Ros fra lærere/forældre har ofte den slagside, at det af den unge kan opleves som en evaluering og derved får karakter af et punktum. Formålet med denne øvelse er at fremme fortællinger om de unges færdigheder – fortalt af deres klassekammerater.

Læringstilgang

Karrierelæringsteori, normkritisk pædagogik og vejledning, narrativ pædagogik og praksis.

Karrierelæring og narrativ praksis.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguiden inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem.

Denne aktivitet er baseret på ideerne fra narrativ praksis omkring styrkelse af foretrukne fortællinger gennem bevidning. Foretrukne fortællinger er fortællinger, der synliggør vores færdigheder og erfaringer og som dermed skaber personlig handlekraft. Bevidning sker når andre genfortæller (dele af) vores foretrukne fortællinger og vi føler os genkendt på egen præmisser eller bestyrket i det vi bestræber os på og synes er vigtigt.

Målgruppe og kontekst

Elever.
På klassen.

Tid

45 min. i alt. Heraf:

- Elevøvelse (20 min)
- Fælles refleksion og dialog i vejledningen (25 min).
- Hvis øvelsen udbygges (at finde brancher/jobfunktioner, hvori færdighederne kommer i spil, bør der afsættes ekstra tid 2 x 45 min. i alt)
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og sikrer inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide lægger op til forældreinddragelse og giver forældre bedre mulighed for at guide deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Spørgeguide (www.mituddannelsesvalg.dk)

Hvordan gør vi?

Rammesæt øvelsen:

Eleverne skal lede efter handlinger, udsagn, episoder hos hinanden, som gør dem i stand til at samle deres indtryk og sortere dem efter, hvilke færdigheder de mener, der er i spil.

- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om spørgeguide skal udleveres (printes) eller tilgås digitalt herfra.
- Overvej hvor spørgeguide med elevbesvarelser skal uploades (Skolens interne portaler; f.eks. elevens personlige logbog eller et andet sted)
- Inddel elever parvis
- Uddel spørgeguides

Opsamling på klassen:

- Tal om hvilke færdigheder, I har fundet hos hinanden. List de forskellige færdigheder og gruppér dem på tavlen efter praksisfaglige/faglige/socialt færdigheder.
- Hæng op på plancher (færdigheder skrives på post-its). (understøtter bevidningsaspektet)
- Diskutér på klassen hver enkelt færdigheds relevans til forskellige brancheområder/erhverv, og hvordan disse færdigheder kommer i anvendelse.

Byg evt. videre på refleksionsprocessen ved at de unge skal finde jobfunktioner, hvor netop de færdigheder spiller en afgørende rolle for opgaveudførelse. Det kunne være at indgå i en større sammenhæng som f.eks. være en del af et byggeteam, en politisk ledet organisation eller en større international virksomhed. Sørg for at alle bliver hørt om, hvad de parvis/i gruppen har fundet ud af.

Variant

- Aktiviteten kan foretages i faget Uddannelse og Job
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem-samtaler, forældremøder om udskoling, som inspirationsværktøj til forældre, som de sammen med deres barn kan reflektere over.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Praksisfaglige fag

Spørgeguide 7: Læg mærke til færdigheder hos en kammerat

Formål

I det følgende skal du og en kammerat sætte jer sammen og navngive nogle af de styrker og færdigheder, I ser i hinanden.

1. Find en konkret hændelse frem fra hukommelsen eller dagen i dag, hvor du bemærkede din klassekammerat gøre noget.

2. Hvorfor vælger du denne hændelse? Og hvorfor tror du, at din ven gjorde sådan? Hvad siger det om din klassekammerats færdigheder, værdier, overbevisninger? Hvad vil du sætte på som overskrift for handlingen og dens intentionelle betydning?

Neden for får du nogle ideer til, hvad I kan spørge hinanden om:

Handlingsplanet:

På handlingsplanet spørger man ind til den alternative historie. Hvordan gjorde du? Hvordan blev du i stand til at gøre det, du gjorde? Fortæl mere om den gang, hvor du samarbejdede godt med... osv.

Bevidsthedsplanet:

På bevidsthedsplanet prøver man at forbinde den vejledningssøgendes handlinger med den indre bevidsthed. Når du nu gjorde sådan, hvad fortæller det så om dig? Det kan være, at den vejledningssøgende siger "Aha" og oplever, at hans eller hendes selvbillede ændrer sig.

Erfaring med erfaringsspørgsmål:

På dette niveau spørges der ind til, hvordan andre opfatter den vejledningssøgende. Man kan f.eks. spørge: Hvis jeg havde vidst det her, hvordan tror du så, det ville have påvirket min opfattelse af dig?

Sådan gør I

- Tænk 5 min. over nedenstående spørgsmål (rettet mod en klassekammerat).
- Notér stikord/svar undervejs. Hvis du det er lettere for dig at optage med mobilen (med billede eller lyd), så gør det. Husk at uploade til logbog/det sted, din lærer har anvist.
- Sæt dig med din klassekammerat og vis/fortæl om dine svar. Optag f.eks. dialog på mobil (billed/lyd).
- Få nu din klassekammerat til at genfortælle, hvad vedkommende hørte dig sige.

Afrund med at spørge din kammerat:

- Hvordan det var at høre om sig selv på denne måde?
- Hvad din kammerat hæftede sig mest ved, i det du sagde?
- Var der noget, der overraskede vedkommende?
- Var det noget, han/hun blev specielt glad for at høre eller vil huske sig selv på i fremtiden?
- Upload jeres lyd/filmsekvens fra mobilen til jeres logbøger/hvor lærer har anvist.

Spørgeguide

Handling

Hvad har du særligt bemærket, at din kammerat har gjort eller fortalt i et fag (f.eks. i dansk/matematik/praksisfaglige fag) eller ift. en temauge?

Giv færdigheden en overskrift (navngivning):

- Hvad vil du kalde de færdigheder, som din kammerat har gjort brug af?
- Hvad synes du, din kammerat kan?
- hvad kan di kammerat bruge den færdighed til?
- I hvilke sammenhænge er den færdighed vigtig?

Forbindelse til egne erfaringer:

- Hvad får det dig til at tænke over?
- Har du selv prøvet at stå i en lignende situation og benyttet samme/en anden færdighed?
- Hvad handlede den situation om?
- Hvad gjorde/sagde du?
- Hvordan handlede du?
- Hvordan blev du i stand til det?
- Havde du det godt med situationen? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvad kunne du ellers have gjort i situationen?

Inspirationer fra den anden:

- Hvad kunne du få lyst til at gøre mere eller mindre, når du hører din kammerat fortælle om dig?

ØVELSE 08

Kollektiv klasseøvelse: At bevidne hinanden i logbogsarbejde

Formål

Formålet med øvelsen er opdage andres og egne færdigheder og styrke de unges foretrukne selvfortællinger med fokus i ens færdigheder og værdier.

Baggrund

Vi træffer valg med afsæt i vores selvfortællinger og de ideer, vi har om, hvad vi kan, og hvad der er vigtigt for os. Jo rigere og mere nuancerede fortællinger, vi har om os selv, des flere handlemuligheder får vi. Denne aktivitet sigter derfor mod at skabe rige fortællinger om de unges færdigheder og værdier, som styrker og udvider deres ideer om, hvad de kan, og som understøtter de unges refleksioner om uddannelsesvej.

Læringstilgang

Denne aktivitet er baseret på ideerne fra narrativ praksis omkring styrkelse af foretrukne fortællinger gennem bevidning. Foretrukne fortællinger er fortællinger, der synliggør vores færdigheder og erfaringer og som dermed skaber personlig handlekraft. Bevidning sker når andre genfortæller (dele af) vores foretrukne fortællinger, og vi føler os genkendt på egen præmisser eller bestyrket i det, vi bestræber os på og synes er vigtigt.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes i den kollektive klasseundervisning/vejledning som forberedelse til af tale om og afdække hvad UPV er

Tid

10 min. pr. logbogsbeskrivelse

Fælles refleksion og dialog i den kollektive undervisning (15 min)

Udbyttet bliver størst for eleverne jo flere som bemærker og skriver logbog på dem. F.eks. vil nogle bemærke praksisfaglige færdigheder, mens andre vil vægte personlige færdigheder. Jo flere og forskellige færdigheder, eleverne herved får indsamlet, jo rigere bliver deres egen oplevelse af omfanget og forskelligheden af færdigheder.

Materialer

Logbøger, spørgsmålsark til bevidningskategorierne (se neden for)

Hvordan gør vi?

Beskrivelse:

Hver elev får i starten af dagen at vide, hvem de skal skrive logbog for denne dag. De sidste 10 minutter af dagen, bruges til at skrive logbog for hinanden. Næste dag skal eleverne skrive logbog for en ny.

Opsamling i klassen (20 min)

- Hvad har du/I lært ved at skrive logbog for en anden og selv få skrevet logbog af andre?
- Har du fået øjnene op for nye færdigheder ved dig selv/en klassekammerat?
- Hvordan var det at høre en anden fortælle om dine færdigheder?
- Hvad blev du mest glad for at høre?
- Hvad kan en øvelse som at bemærke færdigheder hos hinanden hjælpe til ift. uddannelsesvalg?

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat uden hjemmeopgave.
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i at samle data til afklaring om, hvad UPV'ens forskellige færdighedsområder dækker over. Øvelsen kan endvidere anvendes som forberedelse til fælles refleksion og dialog om UPV til f.eks. skole-hjem-samtaler, forældremøde eller uddannelsesaften.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Sprog

Spørgeguide 8:

At bevidne hinanden i logbogsarbejde

Formål

Skabelon til brug i logbogsskrivning (eksempel)

- I dag har jeg set, at du....
- Jeg så, at du kunne....
- Jeg ved, at du også kan...
- Jeg tror, du godt kan lide, at...
- Jeg kommer til at tænke på engang, hvor jeg selv...
- Det du gjorde/kunne i dag, giver mig lyst til, at...

Efterbearbejdning:

Hver elev skal tænke over og skrive i egen logbog – her om erfaringerne med at få personlige fortællinger om en selv fra andre:

- Hvad det har betydet, at du har fået personlige fortællinger om sig selv?
- Hvad betød mest af det, der blev skrevet til dig? Hvorfor?
- Hvad tror du, du kan bruge fortællinger fra dine kammerater til?
- Hvordan var det for dig høre dine klassekammeraters historier? Og hvordan var at høre om sig selv?
- Hvilke fordele/ulempes er der ved denne form for logbogsarbejde?
- Har du fået øje på nye sider/færdigheder hos dig selv? Hvorfor – og i så fald hvilke? Hvorfor ikke?
- I hvilke fag kan dine færdigheder bedst bruges?
- Tænker du anderledes om dig selv og de ting, du er god til efter logbogsøvelsen?
- Hvad har du lært af logbogsøvelsen? Og hvad vil du huske dig selv på i fremtiden?
- Har du fået inspiration til at tænke nyt om dig selv og dine færdigheder? Og vil afsøge noget nyt om ungdomsuddannelser/erhverv i den forbindelse?

ØVELSE 09

Elevøvelse: Erfaringer med at træffe valg og beslutninger

Formål

Flere undersøgelser konkluderer, at unge har svært at træffe beslutning om valg af ungdomsuddannelse. Danmarks Evalueringsinstituts første rapport fra forløbsundersøgelse; Unges vej mod ungdomsuddannelse, 2018 viser, at næsten halvdelen af de unge allerede i 8. klasse oplever, at det er et stort pres at vælge, hvad de skal efter skolen. Samtidig viser rapporten, at en fjerdedel af de unge i 8. klasse ikke oplever at få den hjælp, de har brug for for at kunne vælge, hvad de skal efter skolen. De unges behov for hjælp er større, hvis de kun i begrænset omfang taler med deres forældre om uddannelse og arbejde, eller hvis de er blevet vurderet ikke-uddannelsesparate.

Formålet med øvelsen er at styrke de unges færdigheder i at træffe vigtige valg og beslutninger i deres liv gennem refleksion med afsæt i egne konkrete erfaringer.

Øvelsen indeholder en spørgeguide, som hjælper de unge med:

- at skabe forbindelse mellem "det, de unge allerede ved og kan" og "det, der er muligt at vide og kunne".
- at få redskaber til at stilladser og fortykke selvfortællinger jf. tankegangen i narrativ pædagogik og praksis.

Øvelsen flugter:

- Principper i karrierelæring
- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Understøtter arbejdet med Studievalgsportfolio/Uddannelsesplan/UPV

Baggrund

Undersøgelser og erfaringer konkluderer, at en vigtig del af vejledningen og undervisningen i udskolingen ikke blot er at informere omkring forskellige uddannelser men også at styrke de unges færdigheder i at træffe vigtige beslutninger.

Forskningsprojektet Udsyn i udskolingen viser, at spørgsmål som "Var det så noget for dig?", understreger valg- og interessefokusering, som hæmmer læringspotentiale (refleksioner), der er nødvendige for at kunne træffe et kvalificeret uddannelsesvalg, jf. teori om karrierelæring. (Udsyn i udskolingen). Hvis vi kun er optaget af at give mulighed for oplevelser eller give information, mister eleverne et væsentligt læringspotentiale og mulighed for at undersøge, hvad der er lært. Iflg. Bill Law afhænger evnen til at træffe kompetente valg nogle specifikke karriereudviklende færdigheder.

Law opstiller disse færdigheder i denne rækkefølge:

- At opdage (sensing – finding out) Her: Se, høre, mærke, dvs. sans og opleve, få nok indtryk, information og kontakter til at komme videre
- At filtrere/ordne (sifting – sorting out) Her: Ordne informationerne på en meningsfuld måde for at blive klar over forskelle og ligheder, sammenligne, bemærke, opdage sammenhænge
- At fokusere (focusing – checking out) Her: Vide, hvem og hvad man skal være opmærksom på og hvorfor, mærke og tjekke, hvad er virkelig vigtigt
- At forstå (understanding – working out) Her: Vide, hvordan noget fungerer, og hvilke handlinger der synes at føre til hvad, forklare, foregribe.

Der er således tale om et progressivt læringssyn, der kan bruges til at forstå, hvor den lærende måtte være 'kommet til', men også til didaktisk at kvalificere sammensætningen af læringsaktiviteter, så de tilbydes i en konstruktiv rækkefølge og understøtter læring på flere niveauer.

Læringstilgang

Karrierelæringsteori, normkritisk pædagogik og vejledning, narrativ pædagogik og praksis.

Karrierelæring og narrativ praksis.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguide inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever og om det, de oplever/møder/erfarer – livet igennem. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – præcis som at læse, skrive, regne mv.

Grundideen i narrativ praksis narrative pædagogik er, at mennesker tænker og danner viden ud fra deres erfaringer. Ud fra erfaringer skaber mennesker mening i verden. Når levede erfaringer, dvs. handlinger tilskrives mening, opstår fortællingerne og konklusionerne om, hvordan ting hænger sammen. Dvs. en bevidsthed, som er narrativt struktureret.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes som hjemmeopgave som forberedelse til den kollektive vejledning i klassen.

Tid og fordele for underviser/vejleder

25 min. i alt. Heraf:

Hjemmeopgave (10 min).

Fælles refleksion og dialog i vejledningen (15 min)

- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmerefleksionsopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og kan tilvejebringe inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide giver elever større selvindsigt i, at de har truffet mange valg før og dermed evner at træffe beslutninger.

Materialer

- Se tilknyttet spørgeguide: Et vigtigt valg, jeg har truffet

Hvordan gør vi?

- Informer unge og forældre om hjemmeopgaven forud for besøg på ungdomsuddannelser/brø bygning/praktik/åben skole Brug evt. forældreintra.
- Henvis til spørgeguiden på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguiden digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), printes herfra og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige logbog, andet sted).

Informer elever om metode

- Brug 10 min. på at reflektere over nedenstående spørgsmål.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Skriv noter og upload dem i logbog eller medbring dem på klassen.
- Informér om, at svar skal bruges senere (studievalgsportfolio/ uddannelsesplan/skole-hjem-samtale/fælles klasserefleksion eller forberedelse til skole-hjem-samtale)

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

Sæt 3-4 elever sammen. Lad dem dele, hvilke vigtige valg, de før har truffet med afsæt i svar fra spørgeguide.

Variant: Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

- Hvad har vi fundet ud af, at valg kan være?
- Hvordan kan vi bruge tidligere gode erfaringer med at træffe valg til det fremtidige uddannelsesvalg?
- Hvad har I lært personligt af at dykke ned og se på de mange valg, I allerede før har truffet?
- Giver det jer viden om, at I er i stand til at træffe valg – og at I er gode til det?
- Hvad har denne øvelse lært dig som person om valg/beslutninger?
- Hvor vigtig en rolle spiller andres mening for dit uddannelsesvalg?
- Er det en hensigtsmæssig/uhensigtsmæssig strategi?

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat uden hjemmeopgave.
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem, forældremøde eller uddannelsesaften. F.eks. med afsæt i interview med forældre.

Fagmål

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskoling.
(Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer.

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i fht. f.eks.:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Praksisfaglige fag

Spørgeguide 9: Et vigtigt valg, jeg har taget

Formål

At vælge ungdomsuddannelse er en proces, hvor du skal vælge mellem mange forskellige uddannelser. Det er ikke altid ligetil. For hvordan finder man ud af, hvad den rigtige beslutning er? Dine forældre og lærere kan hjælpe dig undervejs, men i sidste ende er det dig, der skal træffe beslutningen. Så hvordan er det lige man træffer gode beslutninger om vigtige ting i livet? Det handler denne øvelse om.

Med øvelsen går vi på opdagelse i beslutninger, du allerede har truffet. Valg og beslutninger vil livet ud være noget, du skal forholde dig til. Sådan er det for alle. Men valg behøves ikke at opleves som noget negativt. Forestil dig at du ingen indflydelse havde på, hvad der skulle ske efter grundskolen! Du kan bestemme, hvad du vil – heldigvis!

Sådan skal du gøre

- Brug 10 min. på at reflektere over nedenstående spørgsmål.
- Bed evt. dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget og hvordan de tog beslutningen.
- Skriv noter og medbring dem i klassen.

Refleksionsspørgsmål:

- Tænk tilbage på et valg eller en beslutning, som du har taget i det seneste års tid og som du er glad for. Det skal være noget, der var vigtigt for dig. Måske en beslutning, som ikke var helt ligetil og som du skulle tænke over. Det kan være mindre eller større ting. F.eks. et valg, du har taget omkring fritidsaktiviteter, job, venner, kæreste, familie, konfirmation eller skolen. Måske har du besluttet at bruge mindre tid på de sociale medier, at droppe en fritidsaktivitet, slå op med en kæreste, få lektiehjælp eller noget helt andet...
- Hvornår var det? Og hvad handlede din beslutning om?
- Hvad tænkte du mest over i situationen?
- Hvad gjorde du, som hjalp til at træffe beslutningen?
- Hvem talte du med før, under eller efter, at du tog beslutningen? Hvorfor valgte du lige netop at tale med ham/hende/dem? Hvad sagde han/hun/de?
- Vil du sige, at det var en lille, mellem, stor eller mega-stor ting, at du tog denne beslutning? Og hvorfor?
- Hvad, synes du, at det fortæller om dig, at du formåede at tage denne beslutning? F.eks. om, hvad, du kan, lykkes med eller måske synes, er vigtigt?
- Hvis du skulle tage en lignende beslutning igen – hvordan ville du så gribe det an? Hvad ville være det første, du ville gøre?

Når vi mødes i klassen samler vi op på øvelsen og taler om, hvordan I kan bruge jeres erfaringer i fht. valg af ungdomsuddannelse.

ØVELSE 10

Elevøvelse: Mine holdninger til forskellige ungdomsuddannelser

Formål

Formålet med øvelsen er at skabe refleksion hos unge om, hvilke ideer og holdninger de abonnerer på ift. forskellige ungdomsuddannelser, og hvordan disse holdninger påvirker de unges beslutningsproces.

Spørgeguiden anviser opmærksomhedspunkter og lægger op til, at eleven får blik for:

- Hvordan egne holdninger kan spænde for personlig og faglig udvikling
- Hvilken effekt vores antagelser har
- Hvilken betydning det kan få for elevens fremtid

Øvelsen lægger op til opsamling i plenum. Den fælles opsummering af besvarelser kan skabe et bredere og mere alsidigt udbytte af elevaktiviteten. Når elevernes forskellige oplevelser og refleksioner italesættes og gøres til genstand for (fælles) udforskning af udbytte/slagsider, skabes grund for større læringspotentiale klassens elever imellem. Det gælder navnlig elever, der bærer på stereotype, unuancerede opfattelser eller på forhånd afviser at forholde sig åbent til nye indtryk/viden om bestemte ungdomsuddannelser.

Øvelsen understøtter elevarbejde med:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Studievalgsportfolio/uddannelsesplan/forberedelse til skole-hjem-samtale om udskoling samt forberedelse på UPV

Baggrund

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskolingen. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og de muligheder, de giver for forskellige job og karrierer.

Forskning og erfaring viser, at vores holdninger har stor indflydelse på vores beslutningsprocesser og valg i livet. (Udsyn i udskolingen) Det er derfor centralt at blive bevidst om egne holdninger, og hvordan de påvirker vores valg. Er jeg/vi med til at skabe en åben og nysgerrig proces, hvor jeg udforsker flere mulige uddannelser, eller har jeg lagt mig fast på et "rigtigt valg" fra starten?

Spørgeguiden stiller skarpt på at lære at tænke i fællesskaber og udveksling. Fællesskaber kan udfordre vores holdninger og person og er velegnede i forb. med karrierelæring. Man kunne kalde dem for karrierelæringsarenaer. Bill Law forklarer, hvordan fællesskaber understøtter en læring. Det foregår via nogle særlige udvekslingselementer mellem dem, der hører til i et fællesskab. Law lister fem udvekslingselementer:

- Forventninger – handler om deltagernes indbyrdes forventninger og pres
- Feedback – handler om det billede, den enkelte får af sig selv i lyset af den feedback, vedkommende får i fællesskabet
- Support/opbakning – handler om den opmuntring/det gåpåmod, den enkelte kan få fra gruppemedlemmer eller deltagere i et fællesskab
- Modellering – handler om den konkrete eksemplificering, deltagerne i fællesskabet udgør
- Information – handler om den oplevelsesbaserede information, som kommunikeres direkte eller indirekte, når der finder konversation sted i et fællesskab (Law 2001; Thomsen, Skovhus og Buhl 2013, s. 42)

Læringstilgang

Karrierelæring og narrativ praksis.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Spørgsmålstyperne i spørgeguiden inddrager som noget nyt narrativ pædagogik og praksis. Tilsvarende karrierelæringsspørgsmål bygger didaktikken i narrativ pædagogik og praksis på at skabe refleksion i elever om det, de mener/vurderer og antager. Refleksion opstår ikke af sig selv, men skal læres – og udfordres. Præcis som at læse, skrive, regne mv.

Øvelsen her er baseret på ideen fra narrativ praksis omkring dekonstruktion. Dekonstruktion handler om at få øje på og bringe sig i en refleksiv position ift. de ideer, selvfølgeligheder og antagelser, vi abonnerer på, så vi kan tage stilling til dem og evt. omforme dem, der spænder ben for det, vi ønsker og gerne vil udrette. Spørgsmålene i spørgeguiden er således bygget op omkring dekonstruktive spørgsmål.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes som hjemmeopgave som forberedelse til fælles refleksion og dialog i forb. med forældremøder, uddannelsesaften eller skole-hjem-samtaler.

Tid

35 min. i alt. Heraf:

- Hjemmeopgave (15 min).
- Fælles refleksion og dialog i vejledningen (20 min)
- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og tilvejebringe inddragelse/samarbejde mellem skole og hjem.

Materialer

- Spørgeguide www.mituddannelsesvalg.dk

Hvordan gør vi?

- Informér unge om hjemmeopgave
- Henvi til spørgeguide på www.mituddannelsesvalg.dk
- Overvej om eleven skal tilgå spørgeguide digitalt (www.mituddannelsesvalg.dk), om den printes på forhånd, og hvor spørgeguide med elevbesvarelser kan uploades (Intrasystem på skolen/i eleven personlige logbog eller et andet sted)

Refleksionsopgave hjemme (10-15 min)

Bed elever gennemgå spørgeguide og notér svar i spørgeguiden

Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

- Generel drøftelse: Hvilke opfattelser har I af forskellige ungdomsuddannelser?
- Hvorfor har I de holdninger? Dvs. hvad er de grundlagt af
- Har opfattelserne grobund i virkeligheden eller noget, der er blevet til en 'sandhed', fordi vi italesætter bestemte uddannelser med bestemte ord?

Variant: Opsamling og drøftelse på skolen med elever og forældre

- Elev/forældrespørgsmål: Fortæl om et eks. på en holdning, du har til f.eks. erhvervsuddannelser
- Hvilke holdninger har I generelt om forskellige typer af ungdomsuddannelser? Hvordan spiller de ind i jeres dialoger om uddannelsesvalg?
- Hvilken betydning har det, hvad I går og siger til hinanden om forskellige ungdomsuddannelser?

Variant

Aktiviteten kan foretages som fælles refleksion og dialog uden hjemmeopgave til f.eks. skole-hjem, forældremøde eller uddannelsesaften. Vælg nogle af spørgsmålene i spørgeguiden ud og faciliter dialog om, hvordan forældres holdninger påvirker unges uddannelsesvalg.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i eksempelvis:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse
- Sprog
- Praksisfaglige fag

Spørgeguide 10: Mine holdninger til forskellige ungdomsuddannelser

Formål

“Man skal ikke tro på alt, hvad man hører!” siger vi. Du har sikkert oplevet, at du har pyntet på en historie man eller ikke fortæller hele sandheden. Vi har brug for andre mennesker for at få korrigeret vores fantasier og indbildninger. Det at skabe mening bliver en social kategori, for vi kan ikke finde mening isoleret set.

Sådan skal du gøre

- Brug 10 min. på at reflektere over nedenstående spørgsmål.
- Del evt. dine tanker med din makker.
- Skriv noter og medbring dem til forældremøde/skole-hjem-samtale om udskolingsemner.

Refleksionsspørgsmål:

- Hvilke ideer og holdninger har du omkring dit eget uddannelsesvalg? Hvilken uddannelse vil være den bedste, tror du? Eller hvilken skal det ikke være? Hvilke uddannelser er gode og dårlige?
- Hvor kommer dine holdninger fra? Dine klassekammerater? Din omgangskreds? Eller måske skolen, lærerne eller dine forældre?
- Hvordan kommer holdningerne til udtryk, når du taler med dine venner eller forældre, om det du skal efter grundskolen? Kan du komme i tanke om nogle eksempler?
- Hvad betyder andres ideer og holdninger for dig? Hvad kommer de til at skygge for, som du/i ikke får talt om eller undersøgt?
- Hvad synes du egentlig om, at du har de holdninger og ideer? Er det godt, skidt eller noget midt imellem? Hjælper det dig ift. din beslutningsproces om valg af ungdomsuddannelse, eller spænder det ben?
- Hvad tror du, dine forældre synes om, at disse ideer og holdninger påvirker dig? Synes de, at de er hjælpsomme eller at de spænder ben for din beslutningsproces? Hvad tror du, at din lærer vil svare på samme spørgsmål?
- Hvordan påvirker de dine tanker og beslutninger om dit umiddelbare uddannelsesvalg? Hvad er du evt. blevet inspireret til at gøre mere af/mindre af?

Trin 3. Opsamling og drøftelse på skolen (20 min)

- Hvilke ideer og holdninger abonnerer eleverne på, når det kommer til de forskellige typer ungdomsuddannelser? Er det fakta eller fordomme, der får eleverne til at 'konkludere' noget bestemt? Hvilken indflydelse kan vores umiddelbare forestillinger, fordomme, holdninger eller omtale have? Og hvordan de spiller ind i jeres dialoger om uddannelsesvalg?
- Hvad bliver I opmærksomme på eller er blevet inspireret til at gøre på baggrund af refleksionsopgaven?
- Generel drøftelse: Hvad kan eleverne gøre for at undgå, at disse umiddelbare holdninger kommer til at afgøre deres endelige uddannelsesvalg?

Formål

At vælge ungdomsuddannelse er en proces, hvor du skal vælge mellem mange forskellige uddannelser. Det er ikke altid ligetil. For hvordan finder man ud af, hvad den rigtige beslutning er? Dine forældre og lærere kan hjælpe dig undervejs, men i sidste ende er det dig, der skal træffe beslutningen. Så hvordan er det lige, man træffer gode beslutninger om vigtige ting i livet? Det handler denne øvelse om.

Med øvelsen går vi på opdagelse i beslutninger, du allerede har truffet. Valg og beslutninger vil livet ud være noget, du skal forholde dig til. Sådan er det for alle. Men valg behøves ikke at opleves som noget negativt. Forestil dig at du ingen indflydelse havde på, hvad der skulle ske efter grundskolen! Du kan bestemme, hvad du vil – heldigvis!

Sådan skal du gøre

- Brug 10 min. på at reflektere over nedenstående spørgsmål.
- Spørg dine forældre om hjælp til at komme i tanke om et valg, du har taget. Eller bed dem fortælle om et vigtigt valg, de har taget, og hvordan de traf beslutningen.
- Skriv noter og medbring dem i klassen.

Refleksionsspørgsmål:

- Tænk tilbage på en god beslutning, du har taget i det seneste års tid. Det skal være noget, der var vigtigt for dig. Måske en beslutning, som ikke var helt ligetil, og som du skulle tænke over. Det kan være mindre eller større ting. F.eks. et valg du har taget omkring fritidsaktiviteter, job, venner, kæreste, familie, konfirmation eller skolen. Måske har du besluttet at bruge mindre tid på de sociale medier, at droppe en fritidsaktivitet, slå op med en kæreste, få lektiehjælp eller noget helt andet...
- Hvornår var det? Og hvad handlede din beslutning om?
- Hvad tænkte du mest over i situationen?
- Hvad gjorde du, som hjalp til at træffe beslutningen?
- Hvem talte du med før, under eller efter, du tog beslutningen? Hvorfor valgte du lige netop at tale med ham/hende/dem? Hvad sagde han/hun/de?
- Vil du sige, at det var en lille, mellem, stor eller mega-stor ting, at du tog denne beslutning? Og hvorfor?
- Hvad fortæller det om dig, at du formåede at tage denne beslutning? F.eks. om, hvad, du kan, lykkes med eller måske synes er vigtigt?
- Hvis du skulle tage en lignende beslutning igen – hvordan ville du så gribe det an? Hvad ville du gøre som det første?

Når vi mødes i klassen samler vi op på øvelsen og taler om, hvordan I kan bruge jeres erfaringer ift. valg af ungdomsuddannelse.

ØVELSE 11

Elevøvelse: Forbered dig på UPV (Uddannelsesparathedsvurdering)

Formål

EVA igangsatte i 2016 undersøgelsen Unges veje mod ungdomsuddannelse, der følger en årgang af unge, fra 8. klasse, og fire år frem. Undersøgelsen har vist, at næsten halvdelen af de unge allerede i 8. klasse synes, det er et stort pres at skulle vælge, hvad de skal efter skolen. Et flertal af unge mener, at de ikke får nok hjælp til at træffe deres uddannelsesvalg, samtidigt med, at de oplever uklarhed med hensyn til uddannelsesparathedsvurderingerne. Desuden oplever mange af de unge, som erklæres ikke-parate, at stå alene med deres udfordringer (EVA, 2017). På den baggrund er det relevant, at der skabes en dybere forståelse af de unges syn på uddannelsesvalget og ikke mindst den hjælp og vejledning, de får undervejs. (Unge oplevelse af uddannelsesvalg og vejledning i 9.kl, 2018)

Formålet med øvelsen er derfor:

- At give en stemme til de unge og mulighed for at lade dem fortælle om deres blik på uddannelsesvalget og vejledningen
- At skabe bedre forståelse for, hvad UPV er, og hvad kriterierne omhandler
- At nuancere elever og forældres opfattelse af UPV (undgå at se UPV som sort/hvid vurdering). Altså skabe en mere nuanceret fortælling om det at være parat eller ikke parat.
- Give elever og forældre redskaber til at omsætte kriterier til praksis-eksempler
- Motivere og give elever/forældre ideer om, hvor de kan sætte ind/hvad de kan gøre ift. UPV

Øvelsen er ikke målrettet indgående arbejde med vurderingskriterierne, men skal kvalificere elever og forældrenes syn på bredden og kompleksiteten i uddannelsesparathedsvurderingen.

Øvelsen understøtter:

- Gruppevejledning til styrkelse af de unges valgkompetencer
- Kompetence, fag og videns formål i udskolingen. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)
- Forældreinddragelse
- fokus på unges praksisfaglige kompetencer
- Brede uddannelsesperspektiv og alsidighed hvad angår uddannelsesmuligheder for at imødegå den eksisterende hierarkisering/favorisering af ungdomsuddannelser (erhvervsfaglige ungdomsuddannelser opfattes at rangere lavere end gymnasiale. Kilder Udsyn i udskolingen, Danmarks Evalueringsinstitut, Undervisningsministeriet)

Baggrund

Nye ændringer af og tilføjelser ift. UPV har gjort, at der er behov for at tydeliggøre forskellige forhold, f.eks. tilføjelsen af praksisfaglige kompetencer. Samtidig fastslår erfaringer med UPV samlet set, at der i dag er stigende et behov for, at undervisere/vejledere sætter mere fokus på denne i undervisningen/vejledningen (Danmarks Evalueringsinstitut, 2018).

Baggrunden for ovenstående er flersidet.

Det er hensigtsmæssigt at tale med alle unge i udskolingen om deres uddannelsesparathedsvurdering for dels at forberede sig på den, dels for at forstå vurderingen, når man har fået den. (DEA, 2018). Det er også karakteristisk, at der er en udbredt oplevelse blandt de unge, at uddannelsesparathedsvurderingen giver anledning til bekymring, da den har direkte indflydelse på deres adgang til de forskellige ungdomsuddannelser. Oplevelsen omkring valget af ungdomsuddannelse opleves af majoriteten af unge som et stort og vigtigt valg. De unge tager uddannelsesvalget meget seriøst, og de er fokuserede på, at deres fremtidige uddannelsesprojekt skal lykkes. Det skyldes ikke mindst en oplevelse af, at de med dette valg – for første gang – skal træffe et selvstændigt valg, der har afgørende betydning for resten af deres liv.

Erfaringer viser også, at det er meget forskelligt, hvad de unge forstår som pres, og i hvilken udstrækning det påvirker deres valgproces. Men særligt de unge, der ikke ved, hvilken ungdomsuddannelse de skal vælge, oplever et stort pres (EVA, 2018). Samtidigt anses UPV af flere unge (og forældre) som en stempling. Dvs. en 'domsfældelse', som de ikke selv har indflydelse på eller bliver involveret i. Det viser sig at påvirke elevernes motivation og syn på uddannelsesmuligheder og den unges selvbillede (Udsyn i udskolingen, 2017). Forløbsundersøgelser af UPV understreger derfor også betydningen af at sætte mere fokus på UPV, før end den falder for at forstå, hvad der vurderes på – og efter den er foretaget med det formål, at elever og forældre har mulighed for at arbejde aktivt på de områder, der måtte være behov for (Danmarks Evalueringsinstitut, 2018). Det er en klar anbefaling, at vejledere/lærere tilrettelægger undervisning/vejledning, hvor der både tales med parate og ikke-uddannelsesparate unge fordi, erfaringer viser, at selv om unge er vurderet uddannelsesparate, er de ikke nødvendigvis valg-parate ift. at beslutte sig for valg af ungdomsuddannelse. For ikke-parate elever er det afgørende at være meget tydelig med hensyn til, hvad de unge skal arbejde med, og hvad skolen vil gøre for at hjælpe, så vurderingen opfattes konstruktivt og bliver handlingsanvisende.

En anden dimension og klar anbefaling på baggrund af erfaringer af de unges oplevelser er, at unge (evt. deres forældre og andre forældre) får mulighed for at bruge hinanden. Undersøgelser viser nemlig, at unge oplever det som meget givende, når de deler deres overvejelser og tanker om, hvad de vil, så de får et forum, hvor de kan spejle sig i hinanden og ikke skal stå alene med deres tvivl og bekymringer. Derfor er det vigtigt at overveje, i hvilke fora undervisere og vejledere kan samle unge og forældre og give dem mulighed for et fælles refleksionsrum – f.eks. i den kollektive vejledning eller gruppevejledningen. (anbefalinger fra forløbsundersøgelser med UPV, 2018)

Øvelsen "forbered UPV" giver mulighed for at tilgodese ovenstående anbefalinger.

Læringstiltag

Karrierelæring.

Karrierelæring tilsigter læring bredt forstået. Her ikke kun fokus på fagligheder og praktiske færdigheder, men også personlig, social og kulturel læring.

Tre videoer om karrierelæring:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Denne aktivitet er baseret på refleksive spørgsmål, som er en del af karrierelæringens grundtanke.

Målgruppe og kontekst

- Elever og forældrene
- Anvendes som en del af den kollektive undervisning/vejledning og/eller som fælles øvelse til elev- og forældrearrangement. Øvelsen bygger videre på det arbejde, skolen i forvejen laver omkring UPV – dette vil naturligvis være forskelligt fra skole til skole.

Tid

- 30 min. Men kan både gennemføres kortere og længere alt efter hvor mange spørgeguides, der anvendes.
- Spørgeguides indeholder validerede og prædefinerede spørgsmål, som sparer forberedelsestid
- Øvelsen kan afvikles som hjemmerefleksionsopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og tilvejebringe inddragelse/samarbejde ml skole og hjem.
- Spørgeguide giver elever større selvtillid i, at de har truffet mange valg før og dermed evner at træffe beslutninger

Materialer

- Spørgeguide 1,2,3 til unge inkl. Fakta ark om UPV (se neden for)
- Spørgeguide 1,2,3 til forældre inkl. Fakta ark og baggrund for UPV
NB. Spørgeguides kan udvælges og anvendes enkeltstående

Hvordan gør vi?

1. Eleverne er introduceret til UPV af lærer/vejleder i skoletiden
2. Øvelsen er sat på et forældremøde eller temaaften
3. Øvelsen afholdes i udvalgte variant efter øvelsesbeskrivelsen

Variant

- Spørgeguides kan udsendes til elever og forældre hjemme til egen-vurdering øvelse kan anvendes som en elev-aktivitet enten som hjemmerefleksionsopgave eller som baggrund for en fælles snak på klassen om UPV for at kvalificere viden om vurderingskriterierne (hertil anvendes spørgeguide 1)
- Spørgeguide 2 til forældre kan udsendes forud for skole-hjem-samtale/uddannelsesaften/forældremøde
- Spørgeguide 3 kan bruges som oplæg af lærer/vejleder til temaaften om UPV for at nuancere fortællingen om parathedsvurderingen.
- Øvelsen kan foretages som gruppearbejde (2 elever, to voksne på tværs af familier) med 3. roller som prædefineres. Rollerne roterer en gang med uret efter hvert eller hvert andet spørgsmål, sådan at alle kommer til at svare, lytte og spørge ud fra spørgsmål i f.eks. spørgeguide 3. Her:

A: læser spørgsmålet højt

B: svarer på spørgsmålet – og på D's ekstra spørgsmål

C: Svarer på spørgsmålet – og på D's ekstra spørgsmål

Fakta ark ligger på bordet. Dem, der sætter øvelsen i gang, har udvalgt varianten af spørgeguides og længde.

Fagmål

- Øvelsen kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål ift:
- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Som led i den obligatoriske kollektive undervisning/vejledning

Spørgeguide 11: Forbered dig på UPV (Uddannelsesparathedsvurdering)

Formål

Selvom du sikkert har hørt om begrebet UPV, og at den er en del af udskolingen, giver det ikke nødvendigvis forståelse for, hvad faglige og f.eks. praksisfaglige kompetencer egentlig handler om. Det er måske også uklart for dig, hvilke sociale og personlige kompetencer lærerne taler om, når de fortæller om UPV. Hvad vil det f.eks. sige at være 'valgparat', 'ansvarlig' og udvise 'skabertrang'? Det skal denne spørgeguide hjælpe dig til bedre at forstå. I spørgeguiden skal vi finde konkrete eksempler fra din hverdag, hvor du – måske uden at være klar over det – rent faktisk udviser ansvarlighed, skabertrang mv. Måske elsker du at være hjælpetræner på håndboldholdet, måske går du op i at bygge ting eller måske betyder det meget for dig at komme til tiden skolen eller være en god ven i skole osv. Når du finder sådanne eksempler fra din hverdag eller f.eks. taler med dine klassekammerater eller hører deres bud på, hvordan de handler i dagligdagen, kan det give dig et bedre billede af, hvad kriterierne i UPV handler om. Og det kan f.eks. give dig og dine klassekammerater idéer til, hvor du evt. sammen med dine forældre, kan styrke din indsats og det, de voksne kalder 'kompetencer' og 'færdigheder'.

Spørgeguide 1: Til elever

- Ved du, hvad UPV er?
- Har din lærer/vejleder sat dig ind i de ting, der tæller i UPV (faglige, personlige og sociale forudsætninger og praksisfaglige kompetencer)?
- Hvad synes du om, at der findes noget som UPV?
- Er der noget, der gør dig usikker ved UPV – prøv at skrive stikord på hvad + hvilke følelser det giver dig
- Ved du, hvad det er for ting, dine lærere kigger på, når de skal vurdere om du er uddannelsesparat eller ej? Skriv et par stikord
- Hvornår synes du, at du får den undervisning, der passer bedst til dig?
- Hvis din træner eller arbejdsgiver skulle sige noget om dig og din person, hvad tror du han/hun ville sige? Hvilke ting ville vedkommende fremhæve?
- Hvordan synes du, at forældre kan hjælpe deres børn med at huske det, de skal huske til deres skole? (bøger, lektier, opgaver)
- Er der nogen, du kan tale med om UPV'en og de ting, du er bekymret for?
- Har du en fornemmelse af, hvad dine stærke sider er i forh. til fag, socialt i skolen, personligt og i forh. til dine evner til at være kreativ/bygge noget/skabe noget/få gode idéer/finde løsninger? Du kan selv finde på andre eks.
- Hvad tror du, der sker efter folkeskolen, hvis man ikke vurderes parat?
- Hvis du skulle gætte; hvad var så et af dine forældres yndlingsfag i skolen?
- Forklar, hvornår du synes du, at du allerbedst kan koncentrere dig og hvorfor. Kom med et konkret eksempel.
- Hvis man bliver vurderet parat, er det så en garanti for, at man bliver glad for sit valg af uddannelse?
- Hvad er dine styrker?
- Hvad er ikke dine styrker?
- I hvilken af kategorierne (faglige, personlige, sociale og praksisfaglige kategorier – se fakta ark sidst i øvelsen) mener du selv, at du er/var mest parat?
- Hvor er/var du mindst parat?
- Hvad tror du, at dine forældre mener, er dine styrker? Og dine lærere?
- I forh. til de fire områder i UPV (se fakta ark sidst i øvelsen), hvor tror du så, dine forældre vil sige, at du kan arbejde med noget? Og hvad vil dine lærere sige om det samme?
- Er du motiveret til at arbejde med nogle områder i UPV? Hvorfor/hvorfor ikke?

Spørgeguide 2: Til elever

Eksempler fra din hverdag – om motivation

- Har du lyst til at lære og bidrage aktivt i undervisningen? Find et eks.
- Har du nogle drømme om noget, og har du prøvet aktivt at få drømmen til at gå opfyldelse? Find et eks.
- Får du af dig selv lyst til aktivt at søge viden om et emne? Find et eks.
- Har du viljen til at gøre ting færdige, du er påbegyndt? Find et eks.

Eksempler fra din hver dag – om selvstændighed

- Er du i stand til at finde ud af, hvem du kan tale med og bede om hjælp, hvis du har brug for det? Find et eks.
- Kan du danne nye relationer og venskaber? Find et eks.
- Kan du træffe egne valg og beslutninger og følge dem? Find et eks.
- Har du et fritidsjob?

Eksempler fra din hverdag – om ansvarlighed

- Er du i stand til at holde en aftale, som du selv laver med lærere eller andre? Find et eks.
- Tager du ansvar for en fælles opgave i skolen og gør dit, for at opgaven/gruppearbejdet lykkes? Find et eks.
- Er du forberedt til timerne? Find eksempler i forskellige fag.
- I hvilke fag er du bedst til at forberede dig og i hvilke mindst? Hvad skyldes det?
- Afleverer du dine opgaver?
- Er du i stand til at møde op på et bestemt sted som aftalt?
- Er du seriøs omkring det, du laver fagligt og socialt? Giv et eksempel på hvordan.
- Kan du modtage konstruktiv kritik og påtage dig din del af ansvaret, når noget kører skævt? Giv et eksempel

Eksempler fra din hverdag om valgparathed

- Er du engageret og aktiv, når der skal tages beslutninger? Hvordan? Find et eks.
- Er du bevidst om, at valg har konsekvenser? Find et eks. med en konsekvens fra dit liv
- Hvad skal der f.eks. til for, at du tror, du bliver vurderet uddannelsesparat – og hvor kan du se, at du kan sætte ind og forbedre din indsats?
- Giv et eksempel på en situation, du kender fra hverdagen, hvor dine interesser og det, du er god til bedst forenes?
- Hvad kan du bruge dine interesser til i forh. til at vælge uddannelse eller job i fremtiden? Hvad er dine stærke sider, og hvor kan de bruges i forh. til at finde en uddannelse og senere et job, hvor de bruges?
- Hvad synes du om at skulle gå med på andres idéer i et gruppearbejde?
- Kan du modtage respons og bruge kritik konstruktivt? find et eks.
- Bruger du den feedback, du får i gruppearbejde til f.eks. at ændre adfærd eller gøre anderledes? Find et eks.

Eksempler fra din hverdag – om respekt

- Kan du tilsidesætte dine egne behov for at få noget til at lykkes? Find et eks.
- Kan du vise hensyn over for andre elever? Find et eks.
- Respekterer du de anvisninger, din lærer kommer med? Find et eks.
- Anerkender du og lytter du til andres holdninger? Find et eks.
- Har du en forståelse for, at andre kan tænke anderledes end dig? Find et eks. hvor det har vist sig

Eksempler fra din hverdag – om praktiske fag

- Find områder, du synes er spændende, og som du måske godt kunne se dig selv uddanne dig i eller engang arbejde med. Kom gerne med eks. som ikke står her, men hvor du ikke kun skal sidde med næsen i en bog. (design/håndværk/madkundskab/sundhed/naturen/service/salg/billedkunst/musik)

- Synes du, at der i skolen er fokus på, at der er andre færdigheder end boglige? I hvilke fag?
- Kom med et par idéer til et skoleprojekt eller en opgave i din fritid, som du godt kunne tænke dig at lave inden for et af områderne eller et område, hvor du ikke kun skal læse i en bog: (design/håndværk/madkundskab/sundhed/naturen/service/salg/billedkunst/musik)
- Kom med et eksempel på et projekt eller en idé, som kunne være sjov at lave i din fritid, og hvor du bruger dine hænder/din kreativitet og mange gode skæve idéer.
- Kan du komme på et projekt, som ville kunne løse et eller andet problem i hverdagen (du må finde på, lige hvad du vil)
- Hvilke færdigheder kræver det af dig, at du bruger?
- Synes du, du kan lære noget af at arbejde problemorienteret og virkelighedsnært: f.eks. bruge matematik og praktisk kunnen til at udregne og tegne skolens nye cykelstativer eller designe bæredygtige kostplaner og lave mad sammen med dine venner, der kunne sælges i kantinen/ serveres for ældre på et plejehjem – eller noget helt fjerde?
- Betyder det noget for dig at undervisningen foregår varieret; dvs. ikke kun drejer sig om at sidde med næsen i en bog, men f.eks. også har materialer mellem hænderne. (f.eks. hvor du skal tegne en følelse/ at lære om luftstrømme og aerodynamik ved at ombygge modelfly, spille teater for at træne fremmedsproglige kompetencer, forstå brøker ved at arbejde med takt og rytme i musik?) Kom selv med flere eksempler.

Forstå UPV: Til forældre

Formål

Selvom du sikkert har hørt om begrebet UPV (uddannelsesparathedsvurdering), og at den er en del af udskolingen, giver det ikke nødvendigvis klarhed over, hvad det at være uddannelsesparat egentligt vil sige. At være uddannelsesparat handler om flere ting: Fra hvilke faglige ting, dit barn kan og har interesse for, til hvilke personlige, sociale og praktiske færdigheder, de besidder og aktivt bruger i skolen, i fritiden og hjemme. I spørgeguiden tager vi afsæt i hverdagssituationer, hvor jeres barn viser færdigheder, egenskaber, styrker og svagheder, som har sammenhæng til UPV's kriterier. Det gør vi, fordi mange forældre og elever udtrykker, at det er svært at se, hvor og hvordan kriterierne i UPV omsættes til reel praksis. Det skal denne spørgeguide hjælpe dig til.

Som forældre er I dem, der kender jeres barn bedst. Derfor kan både I, jeres børn og undervisere i skolen lære af at høre på jeres erfaringer med jeres børn. Der kan også dukke noget nyt om jeres børn, hvis I hjælper til at finde og formulere det, der karakteriserer jeres barn.

Det er godt at arbejde sammen med andre forældre og børn om spørgeguiden. Det kan gøre det muligt at diskutere kriterierne i UPV og få idéer til, hvor og hvordan, man som forældre kan understøtte arbejdet med UPV's fokusområder.

Inden I går i gang, er det en god idé at se fakta ark, hvor kriterierne i UPV'en fremgår. (se fakta om UPV sidst i øvelsen). Når I har kigget på kriterierne, kan du med den anden forældre/med andre forældre/dit barn og evt. sammen med lærer/vejleder stille spørgsmål fra spørgeguide 1.

Spørgeguide 1: Til forældre

- Har I en klar fornemmelse af, hvad kriterierne i UPV står for og handler om?
- Hvis ikke, så diskutér, hvad der er uklart, og hvorfor det er uklart
- Hvad mangler I evt. mere viden om?
- Hvad synes du om, at der findes en UPV?
- Hvordan kan I som forældre understøtte jeres barn i forh. til at forberede barnet på UPV?

Spørgeguide 2: Til forældre

Nu hvor I har set kriterier og baggrund for UPV igennem (se fakta ark om UPV + baggrund for UPV sidst i øvelsen) kommer her en spørgeguide, der folder kriterierne i UPV'en mere ud. Her omsættes kriterierne i UPV til hverdagspraksis, og du bruger dine erfaringer fra dit barns hverdag med skole/ fritid/interesser til at finde dit barns personlige, sociale og praksisfaglige kompetencer.

Spørgeguide 2: Til forældre

Eksempler fra dit barns hverdag – om motivation

- Oplever du, at dit barn har lyst til at lære og bidrage aktivt i undervisningen? Find et eks.
- Har dit barn nogle drømme om noget, og har dit barn prøvet aktivt at få drømmen til at gå opfyldelse? Find et eks.
- Får dit barn af sig selv lyst til aktivt at søge viden om et emne? Find et eks.
- Har dit barn viljen til at gøre ting færdige, som han/hun er påbegyndt? Find et eks.

Eksempler fra dit barns hver dag – om selvstændighed

- Er dit barn i stand til at finde ud af, hvem han/hun kan opsøge for hjælp, hvis han/hun har brug for det? Find et eks.
- Kan dit barn danne nye relationer og venskaber? Find et eks.
- Kan dit barn træffe egne valg og beslutninger og følge dem? Find et eks.
- Har dit barn et fritidsjob og eller går til en fritidsaktivitet, som barnet selv har valgt og prioriterer i hverdagen?

Eksempler fra dit barns hverdag – om ansvarlighed

- Er dit barn i stand til at holde en aftale, som det selv laver med dig/lærere eller andre? Find et eks.
- Tager dit barn ansvar for en fælles opgave i skolen, og gør sit for at opgaven/gruppearbejdet lykkes? Find et eks.
- Er dit barn forberedt til timerne? Find eksempler i forskellige fag.
- I hvilke fag er dit barn bedst til at forberede sig og i hvilke mindst? Hvad skyldes det?
- Afleverer dit barn sine opgaver?
- Er dit barn i stand til at møde op på et bestemt sted som aftalt? .
- Er dit barn seriøs omkring det, han/hun laver fagligt og socialt? Giv et eksempel på hvordan.
- Kan dit barn modtage konstruktiv kritik og påtage sig din del af ansvaret, når noget kører skævt? Giv et eksempel

Eksempler fra dit barns hverdag – om valgparathed

- Er dit barn engageret og aktiv, når der skal tages beslutninger? Hvordan? Giv et eks.
- Er dit barn bevidst om, at valg har konsekvenser?
- Hvad skal der f.eks. til for, at du tror, dit barn bliver vurderet uddannelsesparat – og hvor kan du se, at dit barn skal sætte ind og forbedre indsats?
- Giv et eksempel på en situation fra hverdagen, hvor dit barns interesser og kompetencer bedst forenes?
- Hvad kan du bruge dit barns interesser til i forh. til at vælge uddannelse eller job i fremtiden? Hvilke stærke sider har dit barn, og hvor kan de bruges i forh. til at finde en uddannelse og senere et job, hvor de bruges?
- Hvad synes dit barn om at skulle gå med på andres idéer i et gruppearbejde)
- Kan dit barn modtage respons og bruge kritik konstruktivt? Find et eks.
- Bruger dit barn den feedback, det får i gruppearbejde til f.eks. at ændre adfærd eller gøre anderledes? Find et eks.

Eksempler fra dit barns hverdag – om respekt

- Kan dit barn tilsidesætte sine egne behov for at få noget til at lykkes? Find et eks.
- Kan dit barn vise hensyn over for andre elever? Find et eks.
- Respekterer dit barn de anvisninger, lærerne kommer med?

- Anerkender og lytter dit barn til andres holdninger? Find et eks.
- Har dit barn en forståelse for, at andre kan tænke anderledes? Find et eks. hvor det har vist sig.

Eksempler fra dit barns hverdag – om praktiske fag

- Find områder, som dit barn synes er spændende, og som du eller dit barn måske godt kunne se sig selv i, f.eks. en uddannelse, eller engang skulle arbejde med. Kom gerne med eks. som ikke står her, men hvor det er et område, som har en praksis dimension (design/håndværk/madkundskab/sundhed/naturen/service/salg/billedkunst/musik)
- Synes du, at der i skolen er fokus på, at der er andre færdigheder end boglige? I hvilke fag?
- Nævn et eksempel, hvor dit barn har lavet noget enten i skolen eller i fritiden/på en ferie, hvor han/hun brugte andre kompetencer end boglige inden for design/håndværk/madkundskab/sundhed/naturen/service/salg/billedkunst/musik.
- Kom med et eksempel på et projekt eller en idé, som du godt kunne forestille dig, at dit barn kunne synes ville være sjovt at lave i skolen eller i fritid, hvor dit barn bruger sin kreativitet, sine gode eller skæve idéer eller sine hænder til at frembringe noget.
- Kan du komme på et projekt, som du tror, dit barn ville kunne bidrage med, og som vil kunne løse et eller andet problem i hverdagen (du må finde på, lige hvad du vil)
- Hvilke færdigheder kræver det af dit barn?
- Kan dit barn lære noget af at arbejde problemorienteret og virkelighedsnært: f.eks. bruge matematik og praktisk kunnen til at udregne og tegne skolens nye cykelstativer eller designe bæredygtige kostplaner, lave mad sammen med sine venner, der kunne sælges i kantinen/serveres for ældre på et plejehjem – eller noget helt fjerde?
- Betyder det noget for dit barn, at undervisningen foregår varieret; dvs. ikke kun kræver at sidde med næsen i en bog, men f.eks. også betyder man har materialer mellem hænderne ,f.eks. tegner en følelse i billedkunst/lærer om luftstrømme og aerodynamik ved at prøve at ombygge modelfly, spiller teater for at udtrykke et menneskeligt/socialt eller kulturelt emne, forstår brøker ved at arbejde med takt og rytme i musik? Kom selv med flere eksempler

Spørgeguide 3

- I hvilken af de 4 kategorier vurderer du, at dit barn er stærkest?
- Hvornår synes du, at dit barn får den undervisning, der passer bedst til hende/ham?
- Hvilket fag er dit barns yndlingsfag i skolen, vurderer du?
- Forklar, hvornår du synes, dit barn er bedst til at koncentrere sig og hvorfor? Kom med et konkret eksempel.
- Hvis dit barns træner/arbejdsgiver i et fritidsjob skulle vurdere dit barn ud fra kriterierne i UPV, hvor tror du så, at dit barn har flest færdigheder/kompetencer?
- Og inden for hvilke fag tror du, at dit barn har flest færdigheder/kompetencer i forh. til UPV'ens forskellige fokuspunkter?
- Hvordan synes du, at du som forælder kan understøtte og hjælpe dit barn med at styrke områderne i UPV, som eleverne vurderes på?
- Hvad tror du, der sker efter folkeskolen, hvis dit barn ikke vurderes uddannelsesparat?
- Hvordan tror du, det vil påvirke dit barn, hvis han/hun ikke vurderes uddannelsesparat?
- Hvis man bliver vurderet parat, er det så en garanti for, at man bliver glad for sit valg af uddannelse?

Fakta om UPV

Kriterierne i uddannelsesparathedens vurdering

Uddannelsesparatheden vurderes ud fra følgende i 8. klasse

Faglige forudsætninger i 8 klasse:

- Et gennemsnit på mindst 4 i alle de standpunktskarakterer, der gives i 8. klasse november måned.
- Hvis du forestiller dig at søge ind på en 3-årig gymnasial uddannelse (STX, HHX, HTX), er karakterkravet 5 i gennemsnit af alle standpunktskaraktererne.

Personlige forudsætninger

- Selvstændighed
- Motivation
- Ansvarlighed
- Mødestabilitet
- Valgparathed

Sociale forudsætninger

- Samarbejdsevne
- Respekt
- Tolerance

Praksisfaglige forudsætninger

- Praktiske færdigheder og kreativitet
- Arbejdskendskab, arbejdspladsfærdigheder og virke-trang
- Værkstedsfærdigheder
- Færdigheder i at kunne skifte perspektiv mellem del og helhed
- Færdigheder i at kunne anvende teorier i praksis

Baggrund for uddannelsesparathedsvurdering ift. nye lovgrundlag

DET NYE LOVGRUNDLAG, Undervisningsministeriet

Lovgrundlaget for uddannelsesparathedsvurderingen Alle elever i folkeskolen, i den kommunale ungdomsskole, på frie grundskoler (friskoler og privatskoler), på efterskoler, på husholdningsskoler og på håndarbejdsskoler skal vurderes med hensyn til deres uddannelsesparathed. Vurderingsprocessen indledes i 8. klasse, hvor skolen skal vurdere elevens faglige, personlige og sociale forudsætninger for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Alle tre kriterier skal være opfyldt, for at eleven kan vurderes uddannelsesparat. Forudsætninger i 8. klasse sker vurderingen af elevernes faglige forudsætninger på baggrund af elevernes opnåede standpunktskarakterer.

Til og med skoleåret 2016/17 opfyldte elever, der havde opnået mindst 4,0 i gennemsnit af standpunktskaraktererne i 8. klasse, de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat. I 9. klasse og 10. klasse opfylder elever, der har tilkendegivet interesse for en erhvervsuddannelse, de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat, hvis de har mindst 2,0 i gennemsnit af standpunktskaraktererne i fagene dansk og matematik. For elever, der har tilkendegivet interesse for en gymnasial ungdomsuddannelse, indgår elevens standpunkts- og prøvekarakterer i grundlaget for vurderingen af de faglige forudsætninger. Fra og med skoleåret 2017/18 skal en elev, der ønsker en treårig gymnasial uddannelse (htx, hhx eller stx) i 8., 9. eller evt. 10. klasse, have mindst 5,0 i gennemsnit af alle afsluttende standpunktskarakterer for at opfylde de faglige forudsætninger for at være uddannelsesparat.

For elever, der ønsker toårig hf, er kravet nu 4,0 i gennemsnit. Elevens skole skal sørge for, at elevens sociale og personlige forudsætninger vurderes. Der er tale om en helhedsvurdering, hvori der indgår en afvejning af elevens forudsætninger inden for (minimum) følgende områder: Personlige forudsætninger 1. Motivation for uddannelse og lyst til læring 2. Selvstændighed, herunder at eleven tager initiativ i forbindelse med opgaveløsning 3. Ansvarlighed, herunder at eleven er forberedt til timerne 4. Mødestabilitet, herunder rettidighed og lav fraværsgrad 5. Valgparathed med hensyn til det forestående valg af ungdomsuddannelse eller andet. Sociale forudsætninger 1. Samarbejdsevne, herunder at kunne løse opgaver sammen med andre, overholde fælles aftaler og bidrage positivt til fællesskabet 2. Respekt, herunder at udvise forståelse for andre mennesker 3. Tolerance, herunder at kunne samarbejde med mennesker, der er forskellige fra en selv. Procedure for vurderingen

Det er skolens ansvar at sikre, at oplysninger om elevens standpunktskarakterer, sociale og personlige forudsætninger og interesse for ungdomsuddannelse er tilkendegivet, så oplysningerne er til rådighed på www.optagelse.dk senest 1. december i det pågældende skoleår. På dette datagrundlag indkredser UU de elever, der ikke opfylder forudsætningerne for at være uddannelsesparate i 8. klasse. UU skal afgøre, om eleven forventes at være uddannelsesparat efter 9. klasse, ved at foretage en helhedsvurdering af, om elevens faglige, sociale og personlige forudsætninger vil være tilstrækkelige til, at eleven kan gennemføre den ønskede ungdomsuddannelse, uden at der iværksættes en særligt målrettet indsats. Vurderingen skal dermed medvirke til, at eleven får den støtte og vejledning, vedkommende har brug for for at blive parat til en ungdomsuddannelse efter grundskolen. Kilder: Vurdering af elevernes personlige og sociale forudsætninger (Undervisningsministeriet, 2014). Retsinformation: BEK nr 839 af 30/06/2014 (Historisk) og BEK nr 775 af 14/06/2017 (Gældende).

ØVELSE 12

Elevøvelse: Interview med et familiemedlem

Formål

Formålet med øvelsen er at styrke de unges foretrukne selvfortællinger med fokus på færdigheder og værdier.

Baggrund

Øvelsen understøtter kompetence, fag og videns formål i udskolingen. (Se specifikationer; Undervisningsministeriet)

Øvelsen danner afsæt for, at elever fra 7.-10. klassetrin opbygger viden om forskellige uddannelser og job. Her f.eks. at forstå sammenhænge mellem forskellige typer uddannelser og muligheder for forskellige job og karrierer.

Vi træffer valg med afsæt i vores selvfortællinger og de idéer, vi har om, hvad vi kan, og hvad der er vigtigt for os. Jo rigere og mere nuancerede fortællinger, vi har om os selv, des flere handlemuligheder får vi. Denne aktivitet sigter derfor mod at skabe rige fortællinger om de unges færdigheder og værdier, som styrker, udvider og understøtter deres idéer om kompetencer og refleksioner om uddannelsesvej.

Læringstilgang

Denne aktivitet er baseret på idéerne fra narrativ praksis omkring styrkelse af foretrukne fortællinger gennem bevidning. Foretrukne fortællinger er fortællinger, der synliggør vores færdigheder og erfaringer og som dermed skaber personlig handlekraft. Bevidning sker, når andre genfortæller (dele af) vores foretrukne fortællinger, og vi føler os genkendt på egne præmisser eller bestyrket i det, vi bestræber os på og synes er vigtigt.

Målgruppe og kontekst

Elever.

Anvendes som hjemmeopgave som forberedelse til den kollektive vejledning i klassen.

Tid

30 min. i alt. Heraf:

- Hjemmeopgave (15 min). Fælles refleksion og dialog i vejledningen (15 min)
- Elevøvelsen er tilrettelagt som hjemmeopgave for at spare undervisnings-/vejledningstid.
- Spørgsmålsguiden sikrer læring ud fra et karrierelæringsperspektiv.
- Spørgeguiden kan involvere forældre og samarbejde mellem skole og hjem.
- Spørgeguide giver forældre bedre mulighed for at støtte deres barn (forældreinvolvering)

Materialer

- Hjemmeopgave + spørgeguide (downloades fra www.mituddannelsesvalg.dk)

Hvordan gør vi?

Informer elever om hjemmeopgave

Interview med et familiemedlem (15 min)

Med afsæt i refleksionsspørgsmål (se hjemmeopgave).

Opsamling i klassen (20 min)

- Sæt eleverne sammen i grupper á 3.
- Del på skift jeres opdagelser fra interviewene (3 x 5 min). Del evt. en kort lydbid fra interviewet.
- Mens du fortæller om dit interview, lytter de andre efter: Hvad kan jeg genkende, som X fortæller om dig? Hvad har jeg selv lagt mærke til dine værdier, og det du er god til?
- De andre deler, hvad de har lyttet sig til.
- Den der er på, fortæller kort hvad han/hun er mest glad for at have hørt i interviewet og fra sine klassekammerater.
- Opsamling i klassen: Sæt et par ord på, hvordan denne type af refleksioner kan hjælpe i forh. til uddannelsesvalg.

Variant

- Aktiviteten kan foretages som interview i klassen med en klassekammerat uden hjemmeopgave.
- Aktiviteten kan bruges som afsæt i fælles refleksion og dialog til f.eks. skole-hjem, forældre-møde eller uddannelsesaften. F.eks. med afsæt i interview med forældre.

Fagmål

Aktiviteten kan bruges i sammenhæng med grundskolens fælles mål i f.eks.:

- Uddannelse og job i 7.-9. klasse
- Arbejdskendskab i 7.-9. klasse
- Dansk i 7.-9. klasse

Spørgeguide 12: Interview med et familiemedlem

Formål

Det kan være en god ide at tale med én, der kender dig rigtigt godt, når du skal tage stilling til valg af uddannelse. De kan se, hvad du er særligt god til, hvor nu du trives bedst, og når du bliver opslugt af noget. Altså, hvornår du er den bedste udgave af dig selv. Det kan hjælpe, hvis du er i tvivl om, hvad du egentlig er god til og hvilken uddannelse eller arbejde, der kunne være noget for dig.

Du vælger selv, hvem du vil tale med. Det kan være din mor, far, onkel, tante, bedsteforældre eller et andet familiemedlem.

Når vi mødes i klassen, skal du dele dine opdagelser fra interviewet et par af dine klassekammerater.

Sådan gør du

- Lav et interview med et familiemedlem. Brug nedenstående spørgsmål.
- Find et sted, hvor der er ro, og hvor I ikke bliver forstyrret.
- Optag evt. interviewet på din telefon, så du kan høre det igen.
- Stil spørgsmål og skriv noter til de svar, du får.
- Stil gerne uddybende spørgsmål, men undlad at diskutere om svarene er rigtige eller forkerte. Du behøver ikke være enig!
- Du får bagefter mulighed for at forholde dig til, hvad du kan genkende, og hvad der måske overrasker dig.

Interviewspørgsmål

- Fortæl om en konkret situation, som, du synes, fortæller noget om, hvad jeg er god til og/eller måske noget om, hvilke værdier, du synes, jeg lever efter? Hvornår var det? Hvem var tilstede? Hvad så du helt konkret, jeg gjorde eller sagde?
- Hvis du skulle finde en god overskrift eller et navn for det, du synes jeg kan eller de værdier, jeg lever efter – hvad ville det så være?
- Hvad tror du, at historien om mig og X _____ (sæt overskrift/navn ind) er? Hvordan tror du, at jeg har udviklet de færdigheder eller værdier?
- Hvem i familien eller i vores omgangskreds, tror du, ville fortælle om de samme færdigheder og værdier? Og hvorfor? Hvilke situationer eller eksempler ville de (mon) kunne fortælle om?

Til slut: Kig på dine noter og del med din interviewperson:

Hvad kan jeg bedst genkende, af det du siger? Og hvorfor?

Hvad er jeg mest glad for at høre? Og hvorfor?

Hvad er jeg mest overrasket over at høre? Og hvorfor?

